

STIPRINKIME PILIETINĮ
UGDYMĄLtn. A. Alonderis
Krašto apsaugos ministerijos
skyriaus viršininkas

(spausdinama sutrumpintai)

Prasmės ieško žmogus jau vaikystėje. Tinkamomis sąlygomis jaunas žmogus gali tapti laisva, demokratiška asmenybe.

Labai svarbūs uždaviniai keliami mokyklai. Mokykloje galima daug nuveikti, ugdati jaunuolius dorais piliečiais, Tėvynės gynėjais. Tėvynės meilė turi būti kuo giliausiai persmelkusi jo sielą, kad visuomet užslopintų asmeninę baimę ir egoizmą. Mokykla jaunam žmogui turi formuoti supratimą apie piliečio pareigas ir apie tai, kad pareigos yra pirmesnės už teises.

Lietuvos mokyklose – sudėtingas laikmetis. Universalios švietimo reformos nuostatos sunkiai įauga į mokyklų bendruomenės gyvenimą. Pakalbėti apie tai, kaip keisti ugdymo turinį, tobulinti mokyklinės bendruomenės gyvenimą, prieš kurį laiką į Druskininkus buvo susirinkę Seimo, Vyriausybės, Švietimo ir mokslo, Krašto apsaugos ministerijų atstovai ir kt. Ten įvyko seminaras "Piliētinis ugdymas Lietuvoje: skirtingi keliai ir požiūriai". Šis seminaras yra tuo reikšmingas, kad pirmą kartą viešai pradėtos svarstyti moksleivių pilietinio ugdymo problemos mokykloje. Tiesa, dar 1996 m. gegužės 28 d. kariuomenės vadovybės iniciatyva buvo surengtas forumas "Jaunimas ir pilietinė visuomenė", kuriame labai aštriai nagrinėtas mokyklos vaidmuo. Tačiau tuometinė Švietimo ir mokslo ministerijos vadovybė nematė reikalo rimtai svarstyti pilietinio ugdymo mokykloje problemų. Tik atėjus naujam Švietimo ir mokslo ministrui akademikui Z. Zinkevičiui, joms skiriamas reikiamas dėmesys.

Pagal reformuotos mokyklos mokymo planus kitais mokslo metais turėtų atsirasti naujas mokymo dalykas "Piliētinės visuomenės pagrindai". VII-VIII klasėse jai numatoma skirti po vieną pamoką per savaitę, o X klasėje – 2 pamokas per savaitę. Deja, kaip pabrėžė ir seminaro Druskininkuose dalyviai, nuo 1998/99 mokslo metų įvedamam naujam dalykui nepasirengta. Kai kas bandė dėl to kaltinti ir dabartinę Švietimo ir mokslo ministerijos vadovybę, atseit, ministerijos siū-

lomas pilietinio ugdymo modelis nebuvo pakankamai apsvartytas. Seminaro dalyviai negalėjo pasakyti, kodėl buvo pasirinktas būtent toks pilietinio ugdymo kelias, kaip buvo priimti sprendimai. Tačiau šiuos priekaištus derėtų skirti tuometinei (1993-1996 m.) Pedagogikos instituto reformatorių grupei, kuri ir "sukūrė" vadinamąjį "pilietinio ugdymo modelį", nesitardama ir viešai nesvarstydamą projekto nei su pedagogine bendruomene, nei su visuomene.

Klausimas, ar pilietinio ugdymo dalykas reikalingas septintose ir aštuntose klasėse, sklandė visose seminaro darbo grupėse. Tie, kurie įrodinėjo, kad tokio naujo dalyko nereikia, aiškino, jog yra didelis moksleivių pamokų krūvis, o pilietiškumą galima ugdyti per istorijos, geografijos, etikos ir kitų dalykų pamokas.

X klasėje "Piliētinės visuomenės pagrindų" disciplinos įvedimas yra pagrįstas. Jis padeda susisteminti ir įtvirtinti baigiančių pagrindinę mokyklą jaunuolių žinias, įgytas per istorijos, etikos, geografijos ir kitų dalykų pamokas. Šio kurso įvedimas nekėlė abejonių daugumai seminaro dalyvių. Tačiau išsiskyrė nuomonės dėl jo turinio. Pedagogikos instituto pateiktame "Piliētinio išsilavinimo standartų" projekte pasigendama valstybės sampratos aiškumo. Lietuvos Respublikos konstitucijos ir kitų įstatymų nagrinėjimas nepagrįstai susiaurintas. Projekto autoriai turėtų būti giliau susipažinę nei su Konstitucija, nei su Nacionalinio saugumo pagrindų įstatymu.

Pasauliui įdomi tik ta valstybė ar tauta, kuri turi savąjį veidą, išsiskiria savo kraštotyra, praturtinančią aplinkinį pasaulį. Kuria kryptimi pasuks Europos civilizacija, susiformavusi krikščionybės pagrindu: pripažins į ją įeinančių tautų etnokultūrinio įsitvirtinimo teises ar seks amerikietiško kosmopolitizmo pavyzdžiu, įvairias kultūras vis labiau niveliuodama?

Ar švietimo reformos "teoretikai" apie tai mąstė? Ar galvojama apie tai, kokios mūsų etnokultūrinės galimybės, kas mes būsim ir kuo norime būti po šimto metų?

Kariuomenės paradas Vilniuje, Nepriklausomybės aikštėje, minint septintąsias Sausio 13-osios metines.

Leono Milčiaus nuotr.

Kas atsitiks su mumis, jei taip, kaip dabar, nekritiškai kopijuosime kitų kultūrų pavyzdžius?

Mokyklai, kariuomenei, bažnyčiai ir visuomenei svarbu sutartinai dirbti. Tokio bendradarbiavimo pavyzdys yra Švietimo ir mokslo bei Krašto apsaugos ministerijų sudaryta tarpžinybinė komisija, kuri parengs priemonių planą, padėsiantį pasiekti moksleivių pilietinio ugdymo tikslus. Krašto apsaugos ministerija yra parengusi Tėvynės gynėjo ugdymo mokyklai projektą, kuris turėtų tapti sudedamąja "Piliētinės visuomenės ugdymo pagrindų" dalimi. Siūloma bendrojo lavinimo dalykuose pabrėžti atsakomybę už Tėvynės ateitį. Dėstant lietuvių kalbą ir literatūrą, reikia išryškinti žmogaus apsisprendimo ginti Tėvynę svarbą. Lietuvos istorijos kurse būtina pabrėžti lietuvių tautos herojiškumą ilgametėse kovose už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę, geografijos pamokose mokyti kraštotyros, kūno kultūros pamokose supažindinti su savigynos pagrindais, ugdyti ištvermę.

Mokyklinio amžiaus vaikams yra rengiamos karinės sporto stovyklos. Jos pradėtos rengti 1995 metais, kai tam dar nebuvo skiriama lėšų. Norinčių praleisti vasarą tokio pobūdžio stovyklose kasmet daugėja. Šios stovyklos naudingos visuomenei, nes jose esantys vaikai yra užimti. Jos moko drausmės, atsakomybės už draugus ir už save. Pabuvę stovyklose, daugelis vaikų teigiamai vertina karinę veiklą. Drausmę ir pareigingumą jie parsineša į šeimą ir mokyklą.

Kiekvienos nepriklausomos valstybės tikslas yra krašto laisvės ir jos saugumo, visuomenės gyvybinių reika-

lų gynimas. Šį tikslą įgyvendinti yra pašaukta kariuomenė. Kol jaunuolių širdyse nekuriamas lietuvių didvyrio idealas, kol mokyklose per istorijos ir literatūros pamokas dėstomos tikrai sausos frazės, tol ir visi ugdymo reikalai šlubuos. Šia kryptimi reikia ryžtingesnio posūkio.

Graziai kažkas yra pasakęs: "Jausmas turi savo tiesas, kurių protas nežino". Piliētinis ugdymas tiek mokykloje, tiek visuomenėje turi veikti ir jauno žmogaus jausmus, ugdyti draugiškumą, narsumą, atsakomybės pajautimą, pasiaukojimą. Dar 1919 m. buvo įvestas "Gimtinių mokslas". Pamokose buvo kalbama apie mokinių gyvenamosios apylinkės gyvūniją ir augmeniją, mokyklos apylinkės žemės paviršiaus savybes, dirvožemio rūšis, vandens telkinius ir kt. Buvo siekiama, kad mokiniai giliai suvoktų, kas yra gimtinė. Vėliau (1930-35 m.m.) buvo įvestas visuomenės mokslas.

Lietuvos visuomenė ir valstybė per 50 okupacijos metų nustojo skiepyti aktyvų pilietiškumą. Juk prieškarinio nepriklausomos Lietuvos laikotarpiu kiekvieno lietuvių aukščiausias tikslas buvo ginti valstybės ir tautos laisvę, o šiandien pakitusios pažiūros ne tik į karinę prievolę (karinės prievolės vis labiau vengiama), kariuomenę, bet ir į pačią valstybę.

Šių dienų Lietuvos kariuomenė nėra sala, atskirta nuo visuomenės ir valstybės gyvenimo. Ji yra sudedamoji jo dalis. Todėl ir dorinis-piliētinis ugdymas nėra vien Lietuvos kariuomenės profesinis auklėjimas, vien kariuomenės vadovybės tikslas. Tokie pagrindai turi būti padėti pačioje visuomenėje, šeimoje, mokykloje.

Prie nusikaltimų jaunu-

lius daugiausia ir patraukia savanaudiškas, egoistinis gyvenimo tikslas, iškreiptas savo teisių bei pareigų ir garbės supratimas. Daugelio šiuolaikinių jaunuolių mąstymo filosofija yra "aš noriu". Šiam norui patenkinti dažnai laikomasi pažiūros: "tikslas pateisina priemones".

Kariuomenė prisiėmė šefavimo funkciją, kad skautų organizacija galėtų suteikti taip šiandien Lietuvai reikalingo gyvybingumo. Tokio šefavimo formos yra gana įvairios: nuo organizacinių klausimų sprendimo iki karinių stovyklų bei žygių organizavimo.

Druskininkuose dalis seminaro dalyvių buvo kritiškai nusiteikę aktyviam kariuomenės ir mokyklos bendradarbiavimui. Jie įrodinėjo, kad tai esąs "pilietinio ugdymo militarizavimas". Seminaro dalyviams pavyko perteikti Krašto apsaugos ministerijos poziciją dėl jaunimo pilietinio ir karinio ugdymo, dėl mokyklų ir kariuomenės glaudaus bendradarbiavimo. Nedviprasmiškai pasisakome už moksleivių karinių sporto stovyklų tinklo plėtimą Lietuvoje. Tai sietina su jaunuolių fiziniu parengimu ir vertintina kaip vaikų sudrausminimo, jų pilietiškumo ugdymo būdas. Dažniausiai tokio dalyko mokytoju yra pedagoginių žinių įgijęs Ryšių su visuomene karininkas.

Visuomenei, ypač jaunimui, kario įvaizdis – tai dar ir tautos valstybingumo ir valstybės kultūros simbolis, doros elgsenos pavyzdys. Visuomenė turi suprasti, kad kario kovinė parengtis priklauso ne tik nuo fizinio, bet taip pat ir nuo dvasinio pasirėngimo, nuo pasididžiavimo, kad esi Lietuvos gynėjas.

Girdėta iš Vilniaus

• **V. ADAMKUS ATSISAKĖ AMERIKOS PILIETYBĖS.** Išrinktasis Lietuvos Prezidentas Valdas Adamkus pasirašė dokumentus dėl Jungtinių Amerikos Valstijų pilietybės atsisakymo. Netrukus jam turi būti įteiktas pilietybės netekimo pažymėjimas, kuriuo bus oficialiai patvirtintas faktas, kad V. Adamkus neteko JAV pilietybės. JAV ambasadoje Vilniuje V. Adamkus pasirašė JAV pilietybės atsisakymo dokumentus Amerikos ambasadoriaus ir konsulės akivaizdoje. Būtent pilietybės temą bulvarinė spauda pateikdavo kaip pačią didžiausią Lietuvos Prezidento problemą.

• **SEIMO PIRMININKAS ABEJOJA, AR REIKIA MAŽINTI MINISTERIJŲ SKAIČIŲ.** Seimo bei valdančiosios konservatorių partijos pirmininkas Vytautas Landsbergis spaudos konferencijoje sakė: "Tikrai ne Premjero nuomonė, kad reikia sumažinti penkias ministerijas, - sakė V. Landsbergis spaudos konferencijoje. - Nėra ir neturėtų būti svarstoma kiekybiškai: panaikinsim penkias, šešias, dešimt ar tris." Jis abejojo, ar tikslinga sujungti Sveikatos apsaugos ir Socialinės apsaugos bei darbo ministerijas. "Aš nemanau, kad tai būtų visapusiškai naudingas sprendimas", - pabrėžė V. Landsbergis.

Kaip anksčiau skelbta, išrinktasis Lietuvos Prezidentas V. Adamkus ir Premjeras G. Vagnorius susitarė pertvarkyti Vyriausybę, sumažinti ministerijų skaičių nuo 17 iki 12.

• **KAS ŽLUGDO BŪTINGĖS STATYBĄ?** "Lietuvos rytas" iš privačios Lietuvos detektyvų asociacijos gavo duomenų apie užsienio specialiųjų tarnybų veiklą, žlugdant Būtingės terminalo statybą. Ši istorija siejama su Didžiosios Britanijos piliečiu Harettu Galilu, kuris neslepia turįs ryšių su anglų žvalgyba ir Latvijos verslininkais. Jis ūkio ministrui Vincui Babiliui pristatė Kanados korporacijos IPL atstovus, kurie tariamai norėjo pirkti "Būtingės naftos" akcijų. Po ilgų derybų, išsiaiškinusi visas terminalo paslaptis, IPL ketinimų atsisakė. Todėl statybos pabaiga nusikėlė metams, projektas pabrangs mažiausiai 140 mln. litų.

Po istorijos su IPL, H. Galilas ministrui pristatė JAV bendrovę "Williams International". Projektus ji galės nagrinėti keletą mėnesių, neprisiimdama išipareigojimų investuoti. Tiek IPL, tiek "Williams International" jau dalyvauja Būtingės konkurento - Rusijos "Batareinajos" naftos terminalo projekte. H. Galilo veikla vertinama kaip siekis sužlugdyti Būtingės terminalo statybą.

• **KRITIKUOJAMAS KONSTITUCINIO TEISMO SPRENDIMAS.** Vilniaus universitete vykusiame seminare apie Prezidento instituciją Lietuvoje politologai kritikavo sausio mėnesį priimtą Konstitucinio Teismo sprendimą, kad po Prezidento rinkimų Vyriausybė privalo grąžinti įgaliojimus, tačiau neatsistatydina. Pasak ekspertų, toks sprendimas stokoja logikos ir sukuria netinkamą padėtį, kai nepagrįstai mažinamos visuotinai renkamo valstybės vadovo galios.

• **ATIDARYTA NAUJA ESTIJOS AMBASADA.** Vasario 23 d. Vilniuje, prestižiniame Žvėryno rajone, Adomo Mickevičiaus gatvėje iškilmingai atidarytas ir pašventintas naujas Estijos ambasados pastatas. Tai - pirmas Lietuvos sostinėje ambasados kompleksas, suprojektuotas ir pastatytas specialiai diplomatinės atstovybės reikmėms. Per vieną milijoną JAV dolerių kainavusio pastato plotas - pusantro tūkstančio kvadratinio metro. Jame yra iškilnių salė, darbo kambariai, valgomasis ir virtuvė, trys butai bei ambasadoriaus rezidencija, sauna, garažas.

• **SKANDALAS KAUNO KELIŲ POLICIJOJE.** Kauno kelių policijos egzaminų ir transporto apskaitos skyrius susijęs su gerai organizuota nusikaltėlių grupuote. Taip sakoma Vidaus reikalų ministerijos spaudos tarnybos išplatintame pareiškime apie šiuo metu tiriamą skandalinę bylą. Nustatyta, kad per pastaruosius tris metus neegzistuojančių įmonių ir asmenų vardu įregistruota daugiau kaip 100 nusikalstamu būdu įgytų transporto priemonių.

• **DAR VIENA ŽUDIKO AUKA.** Vasario 21 d. vakare Vilniaus universitetinės "Raudonojo kryžiaus" ligoninės reanimacijos skyriuje mirė 75 metų Jadvyga Vrubliauskienė, kurią sužeidė L. Zavistonovič Širvintų rajone Draučių kaime. Kaip jau rašėme, Leonardas Zavistanovič ėjo iš namo į namą ir šaltakraujiškai šaudė juose buvusius žmones į galvą arba krūtinę. Jis nužudė 8 ir sužeidė 2 žmones (a. t. a. Jadvyga Vrubliauskienė buvo viena iš sužeistųjų). Išlikusiems vyrams pavyko jį nuginkluoti. Susirėmimo metu žudikas buvo sužeistas ir ligoninėje mirė. Teigiama, kad jis sirgęs psichine liga. Tačiau visai neseniai Širvintų medikai jam buvo išdavę pažymą, leidžiančią įsigyti ginklą. Tokie leidimai sutrikusios psichikos asmenims neišduodami. L. Zavistonovič ne kartą buvo užsipuolęs lietuvius, reikalavo, kad jie "išvyktų į savo žemę". (Pagal Eltos ir Lietuvos spaudos pranešimus)

Iš visur – apie viską

Algirdas Pužauskas

Vasario 22 d. Jungtinių Tautų (JT) generalinis sekretorius Koffi Annan pranešė iš Bagdado, kad jam pavyko susitarti su Irako prezidentu dėl JT reikalaujamos inspektorių veiklos. Sekretorius esąs įsitikinęs, kad Saugumo Tarybos narės priims naujus Irako pasiūlymus ir taika bus išsaugota.

Diplomatų pastangos išsiaiškinti Irake susidariusią padėtį užsitęsė ilgą laiką. Jungtinės Tautos reikalauja, kad Irakas leistų inspektoriams ieškoti savo teritorijoje biologinių ir kitokių masinio naikinimo ginklų, o Irako diplomatai tvirtina jau nuo pernai rugsėjo mėnesio, kad tokių ginklų nėra "nė gramo". Taip sakoma rugsėjo mėnesį Jungtinėms Tautoms įteikta me "Pilname, paskutiniame, baigiamajame pareiškime". Irakas tvirtina, kad visi draudžiami ginklai ir visos juos nešančios raketos buvo sunaikintos po 1991 m. Persų įlankos karo. Tačiau JT ginklų ieškojimo grupės ir inspektoriai jau po to yra suradę ir sunaikinę daug tokių ginklų. Daug faktų atidengė iš Irako pabėgę du aukšti Irako karininkai, abu vedę diktatoriaus Saddam Hussein'o dukras. Jiedu kiek vėliau sugrįžo į savo gimtinę ir buvo sušaudyti. Nors vos pernai Irako diplomatai įtikinėjo, jog ten nėra nė vieno gramo draudžiamų ginklų, Jungtinių tautų inspektoriai surado ir sunaikino 38,537 cheminių artilerijos sviedinių ir 39 ra-

ketas su biologinių medžiagų užtaisais. Inspektoriai turi dokumentus, rodančius, kad dar 40 ar net 70 tokių raketų buvo neseniai kažkur išvežtos.

Istorijoje yra buvę diktatorių, kurie kalti dėl milijonų žmonių gyvybių, nors jų titulai buvo paprasti: vadas, generalinis sekretorius, ar "vairuotojas". Tik Stalinas mėgdavo poetiškus papuošalus: Saulė, Tėvas, Mokytojas ir daug kitų. Irako Saddam irgi paprastų titulų mėgėjas. Jis eina šias pareigas: Irako prezidentas, premjeras, vyriausias ginkluotų jėgų vadas, Revoliucinės komandos tarybos pirmininkas ir Arabų Baath socialistų partijos generalinis sekretorius.

Irako diktatorius užaugo savo dėdės, Irako karininko šeimoje, nes jo tėvas mirė prieš jam gimstant 1937 balandžio 28 d. Dar jaunystėje jis buvo parinktas su kitais Baath partijos aktyvistais nužudyti tuometinį Irako valdovą gen. Abdul Karim Quasem. Pasikėsinimas nepavyko: Saddam kurį laiką slapstėsi ir net sėdėjo kalėjime. Tačiau per 1968 m. perversmą valdžią užgrobė Baath partija ir jos vadas gen. Ahmed Hassal al Bakr davė jaunajam Saddam svarbią vietą. Po 10 metų Saddam išstūmė savo globėją ir pats atsisėdo į jo sostą, pirma "išvalęs" iš partijos ir valdžios šimtus al Bakr'o rėmėjų. Saddam Hussein mėgo karus. Aštuonerius metus vyko karas su Iranu, o 1990 m. jis nusprendė prisijungti Kuveitą. Valstybės viduje jis vykdė puolimus prieš kurdus ir prieš šiitų sektos musulmonus.

JAV prezidentas Bill Clinton kalbėdamas Pentagono vasario 17 d. gana pa-

prastais žodžiais, atvirai paaiškino, kodėl Amerikai svarbu, kas vyksta Persų įlankoje ir jos šalyse. Jis paaiškino, kad apie 75% pasaulio naftos atsargų guli žemėje, menkai apgyventose dykumų šiekystėse, Arabijos pusiasalyje, Irake ir Irane. Persijos įlankos nafta 1996 metais sudarė 18.8 proc. Amerikos importuojamos naftos. Vakarų Europos šalys čia gauna 44 procentus savo naftos, o Japonija iš čia importuoja net 70 proc. savo suvartojamos naftos. Todėl daugelis laikosi nuomonės, kad grėsmė šio regiono pastovumui sudaro grėsmę pasaulio ekonomikos pastovumui.

Po visų spaudoje paskelbtų kaltinimų Irakui, vasario viduryje Gallup firma pravedė viešosios nuomonės apklausą. Ji parodė, kad 76% amerikiečių pritaria planuojamiems karo veiksams prieš Iraką ir tik 19% pasisakė prieš. Senatorius respublikonas John McCain iš Arizonos patarė prezidentui nustatyti tvirtą datą, iki kurios Irako diktatorius turi nusileisti ir sutikti su teisėtais Jungtinių Tautų reikalavimais arba imtis baudžiamųjų veiksmų. Toks siūlymas vadinamas ultimatumu. Dabartinis laukimas ir visokie diplomatiniai bandymai tik didina opoziciją ir erzina Irako kaimynus, kurie laukia nemažo srauto pabėgėlių iš Irako. Neapsisprendimas kenkia ir įvairių kaimyninių šalių turizmui. Sakoma, kad arabų šalyse patenkinti tik vėliavų siuvėjai. Įvairiose arabų valstybių demonstracijose kasdien sudeginama šimtai Amerikos, Izraelio ir kitų valstybių vėliavų, tuo išreiškiant pritarimą Irako politikai ir jo vadui Saddam Hussein'ui.

Keliais sakiniiais

• Rusijos prezidentas Boris Jelcin, kalbėdamas tautai, reikalavo, kad vyriausybė iki gegužės mėnesio sustabdytų ekonomikos smukimą. Dabar didėja skolos, darbininkai negauna atlyginimų, nesurenkami mokesčiai, nėra investicijų. Prezidentas klausė, kada gi Rusija atsistos ant kojų. Jo kalba sutapo su Amerikos - Rusijos biznio tarybos prezidento Eugene Lawson pareiškimu. Jis pranešė, kad amerikiečių investavimas Rusijoje praėjusiais metais siekė 4 milijardus dolerių. Jų būtų ir daugiau, jei Rusija turėtų tvarkingą mokesčių sistemą.

• Vatikano nuncijus Jungtinėse Tautose arkivyskupas Renato Martino vasario 16 d. perdavė Jungtinių Tautų sekretoriui popiežiaus Jono Pauliaus II susirūpinimo pareiškimą dėl padėties Irake. Lotynų apeigų Jeruzalės patriarchas Michek Sabbah ir Patriarchas Raphael Bidawin, Bagdade gyvenęs Irako Caldean apeigų katalikų vadovas irgi prašė JT gen. sekretorių imtis žygių, kad Amerika nepultų Irako teritorijos.

• Kanados katalikų vyskupas kreipėsi į vyriausybę, ragindami nesijungti prie Amerikos ir Britanijos nuta-

rimo ginklu priversti Iraką laikytis JT rezoliucijų. Australijos katalikų socialinio teisingumo tarybos pirmininkas vyskupas Kevin Maning taip pat ragino Australijos vyriausybę ieškoti sprendimo diplomatiniais keliais. Vašingtone vasario 12 d. kartu su kitais 26 demonstracijos dalyviais buvo suimtas Detroito vyskupas Thomas J. Gumbleton. Jis protestavo ne tik prieš planuojamą karinį puolimą, bet ir prieš ilgai užtrukusias sankcijas Irakui. Irake dėl tų sankcijų ligoninėje miręs jo

(Nukelta į 3 psl.)

LIETUVIŲ TAUTINĖS MINTIES LAIKRAŠTIS

DIRVA

TEL. (216) 531-8150

FAX. 216 531-8428

e-mail: dirva@ix.netcom.com

P.O. BOX 19191 CLEVELAND, OHIO 44119 - 0191

19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO • 44119

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER

EDITOR: DR. JONAS JASAITIS

DIRVA (USPS 157-580)

Postmaster: Send address changes to DIRVA

19807 Cherokee Ave. Cleveland, OH. 44119-0191

Periodicals postage paid at Cleveland, Ohio and additional mailing offices. • Published Weekly by American Lithuanian Press & Radio Assn. VILTIS, INC. — Subscription per year-\$35.00, first class-\$58 • Single copy-70 cents. Air mail overseas-\$110.00.

Prenumerata metams — \$35.00, pusei metų — \$20.00, pima klase — \$58 • Oro paštu į užsienį metams — \$110.00. • Atskiro numerio kaina 70 centų • Straipsniai pasirašyti pavarde, inicialais ar slapyvardžiu nebūtinai išreiškia redakcijos nuomonę. • Nespausdinti straipsniai grąžinami tik autoriams prašant — Už skelbimų turinį redakcija neatsako.

Redakatoriaus skiltis

UŽDELSTO VEIKIMO SPROGMENYS

Darbai ir profesijos

Gana dažnai į klausimą, kada Lietuvoje žmonės ims gyventi sočiau ir ramiau, čia, išeivijoje, išgirsti atsakymą: "Tada, kai išmirs visi, kuriuos sovietinė santvarka išaugino." Kažin, ar gerai susimąsto tie, kurie tokiais tvirtinimais švaistosi, neretai dar pridėdami: "Visi jie ten tokie!" (Atseit, niekam tikę.)? Tokia, atsiprašančią, "numirėliškoji filosofija" ir Lietuvoje daugelį žmonių supjudė. Nejaugi tik numirti (kad ateities kartos gyventų geriau) nusipelnė tie, kurie 1988-1991 metais į mitingus ėjo, nuo okupantų plikomis rankomis savo valstybę gynė? O kaip tie, kurie paprasčiausiai žemę arė, veršius šėrė, batus siuvo arba kažkokias detales "numeruotuose" fabrikuose gamino? Atsako: "Ir dabar tegu aria, šeria arba kažką gamina." Artų ir gamintų, bet kad nebėra kur!

Šioje "Dirvos" laidoje vienas autorius, paklaustas, ar labai skiriasi amerikiečiai nuo Lietuvos gyventojų, atsakė, jog skirtumas — ryškus. Sako: amerikiečiai daugiau šypsosi, draugiškesni, sveikinasi net su nepažįstamais. Lietuvis atsakytų: "Bepigu jiems šypsotis, kai turi darbą, yra pavalgę, kitais būtiniais pragyvenimo reikmenimis apsirūpinę..."

Galima iki užkimimo ginčytis, kad amerikiečiai labai daug ir sunkiai dirba, bet pripažinkim, kad dirbtų ir lietuviai, tačiau daugybės buvusių darbų nebėliko. Kažin, ar tik tinginiai, girtuokliai bei užkietėję Lietuvos nepriklausomybės priešininkai "ubagų žygiuose" dalyvauja ir savąją valdžią keikia... Ar taip jau gerai, jei žmonės prie savos Vyriausybės ar Seimo langų į demonstracijas renkasi? Ar tikrai visi jie yra absoliučiai neteisūs, prosovietiški gaivalų sukurstyti ir kenkėjiškai nusiteikę? Čia kartais sakoma, kad būtų ir prie sovietų demonstravę, jei ne KGB

ir Sibiras. Bet tai menka paguoda, jei su okupacine valdžia ims nepasitikėjimu lygintis. Savos valstybės valdžia neturėtų tapti jos piliečių nekenčiama ir koneveikiama.

Po Kovo 11-osios kai kurie politikieriai labai mėgo kartoti, kad gana į valdžios rankas žiūrėti, reikia patiems savimi pasirūpinti. Tai sovietai, atseit, išlaikytinių prisigaminė. O dabar viską diktuos rinka...

Pateiksiu porą tokio apsirūpinimo pavyzdžių. Kiekviename didesniame mieste lyje — rajono centre stovėjo "partkomo" rūmai. Kiek mažesnius pastatus užėmė komjaunimo miestų (rajonų) komitetai, politšvietimo namai ir kitos panašios įstaigos. Lietuvos nepriklausomybę atkūrus, jų pirmiausia nebėliko. O kur dingo tūkstančiai juose dirbusių "išrinktųjų" ir "specialistų"? Pasirodo, kad dauguma jų puikiai savimi pasirūpino — "persikvalifikavo". Niekas nematė jų amatų (proftechninėse) mokyklose. Viskas buvo daug paprasčiau. Tik vargu ar nuo tokių "persikvalifikavimų" geriau atsikūrusiai valstybei.

Gerai žinoma, kad buvusieji partiniai ir ūkiniai viršininkai ("nomenklatura") buvo labai susiję: ranka ranką plovė. Tais ryšiais ir pasinaudota: buvę partorgai tapo "uždarųjų akcinių" ir "investicinių" bendrovių vadovais, bankininkais ir net naujųjų valdžios įstaigų patarėjais.

Apie visokius anuometinių valdančiųjų ūkinius sandėrius geriausiai žinojo KGB ir "obuchaesnikai" — vadinaujų kovos su socialistinės nuosavybės grobstymų skyrių darbuotojai. O kuo jie tapo šiandien? Kas darbavosi jau seniai išvogtuose ("bankrutavusiuose") bankuose, kas užsiėmė milžiniška kontrabanda, kas korupcinius "įstatymus" rengė? Tie prieš valdžią nedemonstruoja.

LIETUVAI LABIAUSIAI REIKIA TAUTINĖS SĄMONĖS

Juozas Žygas

Per 50 sovietinės santvarkos metų, visais frontais buvo puolamas tautiškumas ir tautinė mintis. Į kovą prieš tautiškumą buvo įjungta visa valstybinė ir partinė propagandos mašina: spauda, radijas, televizija, teatras ir mokyklos. Galbūt didžiausias dėmesys ir spaudimas buvo nukreiptas į mokyklas. Už bet kokias tautiškumo išraiškas grėsė nemokama kelionė į Sibiro ir Šiaurės ledjūrio platybes. Tautos sąvoką pakeitė liaudis ir "tautų draugystė". Po ta "liaudies" iškaba buvo atlikta ir gerų darbų lietuviškai kultūrai išsaugoti. Bet trys kartos užaugo be jokios tautinės sąmonės.

Kuomet 1918 m. vasario 16-ąją buvo paskelbtas valstybės atstatymas, Lietuva inteligentijos labai mažai turėjo. Bet ji daugiausia buvo patriotiškai nusiteikusi. Todėl nepaisant išorės priešų, valstybės atkūrimo darbai vyko sėkmingai. Pirmaisiais metais buvo labai svarbu atstatyti tautos ūkį ir sukurti tautinę mokyklą, kuri parengtų valstybiškai susipratusius piliečius. Tos mokyklos auklėtiniais buvo tie, kurie 1941 m.

birželio 23 d. radijo bango mis paskelbė pasauliui apie antrąją Lietuvos nepriklausomybės atstatymą. Taip pat tos mokyklos auklėtiniai buvo ir tie, kurie 7-8 metus kovojo žūtbūtinę kovą prieš okupantus.

Kovo 11-ąją paskelbtas trečiasis Lietuvos nepriklausomybės atstatymas įvyko jau visai kitose aplinkybėse. Jeigu ko ir trūko, tai tik ne inteligentijos. Jos tikrai buvo šimteriopai daugiau, negu 1918 m. Bet čia ir glūdėjo šaknys to, kas kraštą atvedė prie dabartinės padėties. Toji inteligentija buvo sovietinio auklėjimo akademikai, kurių tik nedidelė dalis dar tebeturėjo ir lietuvišką galvosėną. O tie, kurie jau buvo prisiėmę marksizmo ir kosmopolizmo, kaip savo gyvenimo *credo*, pirmiausiai rūpinosi savais, o ne tautos ar valstybės reikalais. Kad sąžinė būtų ramesnė, tai net "tautos" sąvoką pradėjo naikinti. Vietoje "tautos" ar "tautinių", imta visuotinai vartoti "nacija" ir "nacionaliniai". O kiti nuėjo dar toliau ir pradėjo piršti "Lietuvos tautos" sąvoką. Tokią "tautą", savaime aišku sudarytų žydai, rusai, lenkai ir lietuviai. (Turbūt tik tokia eilės tvarka)

O dabar keisčiausia ir liūdniausia yra tai, kad tautiškumą reikia ginti tada, kai Seime beveik absoliučią daugumą sudaro Tėvynės sąjungos žmonės. Ir taip yra todėl,

kad ir jie dėmesio nekreipia į tautinę mokyklą. Išvis nėra aišku, kur yra jų dėmesys nukreiptas! Matyt, taip atsitiko todėl, kad ir jiems neteko tautinės mokyklos lankyti. Stebint Seimo veiklą, išryškėja, kad ir jų priimti įstatymai arba jų pakeitimai ir papildymai dažniausia tarnaus kitakalbių, o ne lietuvių reikams.

Kur buvo girdėta, kad savoje valstybėje patriotas būtų pavadintas idiotu! Jeigu dar nežinote, tai taip yra dabartinėje Lietuvoje! Tai yra pasityčiojimas iš visų, kurie už lietuvių kovą ir dėl jos Lėdijūrio platybėse sveikata prarado ar net galvą padėjo. O dabar visai nebaudžiamai pseudointelektualai, vadina mieji sovietiniai "filosofai", kurie su savo protu susipykę, gali taip iš patriotų tyčiotis.

Kad Lietuvoje patriotų yra labai maža, tai galima aiškiai matyti. Patriotai nebūtų į 10 milijardų skolos duobę tautos paskandinę. Ir nebūtų tūkstančių vaikų, kurie jokios mokyklos nelanko! Ir tokie "filosofai", kaip A. Šliogeris per televiziją jų neterštų: "Kuo didesnis patriotas — tuo didesnis idiotas" arba: "Valstybė yra abstrakcija. Kas yra tauta? Tautos nėra. Yra stabas..." (žr. Lietuvos aidą, 1997.XI. 15).

Normalioje valstybėje, toks "filosofas" studentų protų nenuodytų, ir "stabas", t.y. tauta jam algos nemokėtų!

Iš visur — apie viską

(Atkelta iš 2 psl.)

bičiulio, Basros arkivyskupo brolio sūnus, kuriam buvo vos 3 metai.

• Vasario 20 d. Minnesotos universitete studentai nušvilpė ir neleido užbaigti kalbos JAV ambasadoriui Jungtinėse Tautose B.Richardson. Tą pačią dieną JT Saugumo Taryba vienbalsiai padidino Irakui leidžiamą parduoti naftos kiekį. Iki šiol Irakas galėjo kas šešis mėnesius parduoti maistui ir vaistams pirkti naftos už 2.1 milijardą dolerių. Dabar leista parduoti už 5.2 milijardą.

• Buvęs Rusijos saugumo viršininkas Aleksandr Lebedj paskelbė, kad jis kandidatuos į Krasnojarsko gubernatoriaus vietą. Jis laikomas ir kandidatu į prezidento vietą.

• Prancūzijos parlamentas priėmė įstatymą, kuris pakeičia darbo savaitę iš 39 valandų į 35 valandų. Įstatymas įsigalios 2000 metais.

• Armėnijoje iš pareigų pasitraukė prezidentas Levon Ter-Petrosian. Vyriausybė atšaukė draudimą veikti armėnų nacionalistų partijai Dašnak, kuri galės iškelti kandidatą ir į prezidento vietą.

• Italijos automobilių Fiat bendrovė investavo Rusijoje 850 mln. dol. Susijungusi su rusų automobilių įmone GAZ, Fiat bendrovė planuoja pagaminti per metus 150,000 automobilių.

• NATO valstybės nutarė pratęsti savo kariuomenės laikymą Bosnijoje. Ten laikoma apie 34,000 karių, tarp jų

— 8,500 amerikiečių.

• Lenkijos vyriausybė nutarė nugriauti 16 pėdų aukščio kryžių, kuris buvo pastatytas netoli Auschwitzo mirties stovyklos popiežiaus 1979 m. apsilankymo toje vietoje atminimui. Stovykloje Hitlerio Vokietijos laikais žuvo daug žydų. Jų organizacijos protestavo dėl krikščionybės simbolio pastatymo.

• Britanija ir Airija paskelbė, kad iš taikos derybų dėl Šiaurinės Airijos ateities dviem savaitėms pašalinama airių Sinn Fain partijos delegacija, nes partijos vadovai nesustabdė teroro veiksmų, kaip buvo žadėję. Tuoj po to Belfaste vėl sprogo automobilėje paslėpta bomba, sužeidusi 11 žmonių.

Tai audringai svarsto Lietuvoje

(Pateikiame "Dirvos" apžvalgininko Dr. Leono Milčiaus straipsnį)

BŪTŲ "TELEKOMIŠKA", JEI NEBŪTŲ SUKTA IR PAVOJINGA

Šiandien tiek daug rašoma apie "Lietuvos telekomą", jo privatizavimą bei naujuosius Ryšių ir informatikos ministerijos nustatytus paslaugų įkainius, kad, tikriausia, per visą vasarį bus daugiau parašyta, nei telefonais kalbėta. O kur dar prie Seimo ir Vyriausybės, Kaune ir Jonavoje bei kituose miestuose surengti triukšmingi tūkstantiniai mitingai ir juose pasakytos audringos kalbos. Pasitvirtina kaimietiška išmintis: veršis bliaua ne tada kai virvė veja, bet kai prie vežimo pririštą iš kiemo veda. Kad veršis nebliautų ir paklusniai eitų, gspadorius į vežimaitį glėbį dobilų įmėsavo. Dabartinė Vyriausybė elgiasi taip pat, tik vietoje dobilų į Europą vedamiems nesusipratėliams žada grąžinti indėlius ir vienam kitam pensininkui ar labiau nusipelnusiam piliečiui valandą kitą (kol kas) leisti ir pigiau pakalbėti. Ne veltui kalbama: kas garsiai šaukia, tą ir girdi.

Ir vis tik sugrįžkime prie visų pradžių pradžios, prie tos "virvės vijimo", t. y. prie Seimo 1997 m. balandžio 3 d. priimto įstatymo "Dėl valstybinių įmonių, kurių iki 2000-ųjų metų nenumatoma nei akcionuoti, nei privatizuoti" pakeitimo. Šiuo įstatymu Seimas į privatizavimo katilą išmetė iki tol Ryšių ir informatikos ministerijai priklausančias tokias valstybines įmones, kaip "Lietuvos radijo ir televizijos centras" ir "Lietuvos telekomą". Dėl šių, be abejo, strateginių objektų privatizavimo, nukentės ne tik eiliniai piliečiai, bet ir valstybė.

Paslaugų įkainių pabrangimą dar galima iškęsti ir pergyventi. Bet žymiai pavojingiau, kad valstybė praranda kontrolę informacijos perdavimui ir priėmimui, jos patikimumui ir slaptumui. Monopoliniuose privačiuose ryšių tinkluose atsirastų reali galimybė pakenkti ne tik vartotojų interesams, bet ir visos valstybės saugumui. Ne

veltui šiandien kalbama, kad didžiausias turtas yra informacija: kas valdo informaciją, tas valdo valstybę. Daugeliu atveju šiandien ne telefoniniai pokalbiai yra svarbiausi, bet ta informacija, kuri yra perduodama fakso aparatais, Internet tinklu, saugoma kompiuterių atmintyje.

Kas šiandien atsakys, kuri valstybė ir už kiek per antras ar trečias privačias rankas kontroliuos valstybinės svarbos, o taip pat ir verslininkų, stambiausių įmonių ir bankų turimą ekonominę, finansinę, gynybinę bei privačią informaciją? Kas bus už tai atsakingas ir kaip bus įmanoma tą atsakomybę įgyvendinti? Tai pirmoji ir svarbiausioji neapgalvoto bei niekuo nepagrįsto, skuboto strateginių objektų privatizavimo klaida.

Antra. Visas aštuonerių metų bet kurio turto skubus ir neparuoštas privatizavimas sukėlė ne tiek gamybos ar bendrojo valstybės produkto padidėjimą, kiek socialinę priešpriešą ir nusikalstamumą. Tik visa laimė (tiesa, pro ašaras), kad jei sprogsta parduotuvės, dirbtuvės redakcijos ar automobiliai, tai nukentčia tik keli ar keliolika asmenų. Nusikalstamumo bangai užkliudžius strateginius ryšių objektus, kentės išties miestai, o gal net ir visa šalis.

Jokiu būdu nepasisakau prieš privačią nuosavybę. Niekam nekyla mintis protestuoti dėl privačių mobilaus ryšių bendrovių, kabelinių televizijos tinklų, radijo stočių. Niekas nesipiktina jų nustatytais pokalbio ar reklamos įkainiais. Tegul savi ir užsienio investuotojai kuo daugiau skiria pinigų ir gauna pelną, kurdami naujas gamybos, paslaugų ir kitokio biznio struktūras. Tegul kuria laisvą rin-

ką, o vartotojams – laisvą ir tikrą pasirinkimą. Bet tai, kad pati valstybė leidžia jos piliečiams pristesti privatų monopolinį diktatą energikoje, ryšiuose, transporte, reiškia pačios valstybės irimą, jos polinkį į bejėgiškumą prieš atskiras politines grobuoniškas gruputes.

Ne mažiau esamos valdžios bejėgiškumą ar nemokšiskumą rodo pats pasirošimas didžiajai "privatizacijai". Negalima nepastebėti, kad iki šiol ji daug dažniau į žmones žiūri:

kaip į vaikus ("duosim vieną kitą saldainį garsiausiai šaukiantiems ir nustos ramybę drumsti");

kaip į kvailėlius ("mes aukščiau sėdim ir geriau matom, negu tie – kaimuose"),

kaip į raugintus kopūstus ("visą laiką laikyti prispaustus, kitaip suges").

Koks dar gali atsirasti naivesnis ministras, kuris bandytų įrodinėti, kad vietinių telefoninių pokalbių apmokestinimas ir tuo pačiu abonentinio mokesčio padidinimas nėra susijęs su būsimuoju "Telekomo" privatizavimu, o tik su jo modernizavimu. Tik toks, kuris į žmones žiūri, kaip į kvailėlius. Atrodo, pačiam paprasčiausiam žmogui suprantama, kad už tą patį dalyką negalima imti dviejų mokesčių, bet ponui R. Pleikiui arba už jo stovintiems – ne. Ir kiek metinio pelno grynais pinigais ministrui pakaktų - 150, 500 milijonų ar viso milijardo? Tai, matyt, galima nustatyti, tik naudojant "raugintų kopūstų" principą: kiek pavyks išspausti.

Į visas kalbas, kad pinigų reikia padėti žemdirbiams įvesti telefonus, galima atsakyti: geriau jiems nieko nepadėkite ir rankų prie žemdirbių neikiškite, nes nuo tos "paramos" vien praeitais metais šalies ūkininkų skaičius sumažėjo daugiau nei 6000.

Niekas daug neprieštarautų, jei už visas komunalines paslaugas būtų galima mokėti pagal faktinį sunaudojimą. Ne tik už elektrą, dujas ar vandenį, bet ir už šilumą bei telefoną, jeigu techniškai būtų galima patiems matyti ir lengvai kontroliuoti šias paslaugas. Visa tai duotų didelę ekonomiką ir naudą valstybei. Bet yra visiškai absurdiška, kai vieni stengiasi skaičiuoti ir "apskaičiuoti", o

kitiems lieka tik paklusniai ir akiai mokėti.

Galima prisidengti gerais norais ir sumanymais. Tačiau viskas sukelia pyktį ir pavojingą padėtį, kai, praradus sveiką protą bei atsakomybę, žmonėms primetami prasti politiniai žaidimai ir akivaizdūs nevalstybiniai interesai. Ir visai gaunasi "telekomiška", kai valdžios vyrams priėmus sprendimą, po to, priklausomai nuo gyventojų reakcijos, ji tenka keisti, dailinti, aiškinti spaudoje, televizijoje bei Seime. Bet kokios vėlesnės nuolaidos tiems ar kitiems abonentams ne tik parodo, kad žengtas labai neapgalvotas žingsnis, bet jos toliau veda ir į kitus klystkelius. Vienų gyventojų sąskaita daryti privilegijas kitiems taip pat yra labai rizikinga, nes tai skaldo visuo-

mėnė, toliau didina priešpriešą tarp kaimo ir miesto, tarp dirbančiųjų ir pensininkų, tarp politiškai nukentėjusiųjų ir eilinių piliečių. Manyti, kad telefonu nereikia kalbėti šeimoms, auginančioms įvairaus amžiaus vaikus arba elgtis taip, lyg jie visi maudosi piniguose, yra lygiai taip pat neleistina, kaip padidėjusias išlaidas pristesti paprastiems telefono naudotojams arba jas dengti iš bendro valstybės biudžeto.

Šis "telekomiškas" visos Vyriausybės darbas primena vieno buvusio eksperimentinio ūkio vadovą, kuris eiliniam darbininkui sakydavo: "Važiuok, važiuok, vėliau pakinkysi." Tiesa, dabar šis "specialistas", jei dar gyvas, gyvena kažkur Izraelyje ar Kanadoje. O ką ruošia ir kur ruošiasi "Lietuvos telekomo" pirkliai ir važnyčiotojai, parodys ateitis. Bet neturėtume sėstis ir važiuoti, kad ir į nuokalnę su vieninteliu, bet nevaldomu privatizavimo vežimu. Dr. Leonas Milčius

PROCLAMATION

City of Cleveland

MICHAEL R. WHITE, MAYOR
OF CONGRATULATIONS
TO PRESIDENT
VALDAS ADAMKUS

It is my distinct honor and privilege to join with the citizens of Cleveland, our All-America City, to extend warmest expressions of greetings and congratulations upon your inauguration as the second President of the Republic of Lithuania since its re-establishment of independence from the Soviet Union.

A life long accumulation of extraordinary achievements has heightened your sensitivity towards the value of democratic ideals in conjunction with consensus building, artful compromise, tolerance and fidelity.

Your exemplary record at the U.S. Environmental Protection Agency culminates with gold medal for Achievements in Service and the award of the U.S. President for Outstanding Service. Furthermore, you have expanded your role as an EPA administrator to global proportions by encouraging and supporting the construction of water purification facilities and the developing of environmental monitoring. Then, in the capacity of the Coordinator of U.S. Aid to the Baltic States in the Field of Environmental Protection, you have organized working trips for representatives of Lithuania's academic institutions and developed a multi-sided cooperative agreement with Vilnius University, to provide this institution with the latest academic literature on the environment.

As chief purveyor of Lithuanian nationalistic pride and culture, your leadership and commitment to public service will be crucial in the continued rebirth of the Republic of Lithuania. The 10,000 Clevelanders of Lithuanian heritage, having recently enjoyed the fruits of our own City's renaissance, and confident that you will bring a similar revitalization effort to their beloved country of origin.

NOW, THEREFORE, I, Michael R. White, the 54th Mayor of the City of Cleveland, do hereby offer this Proclamation of Congratulations to Valdas Adamkus. I am proud to extend this personal and official expression of greetings as a testament of our high regard for you. I urge all citizens to join with me to wish you, Mr. President, peace, prosperity and God's richest blessings upon your administration.

IN WITNESS WHEREOF, I have set my hand and caused the Corporate seal of the City of Cleveland to be affixed on this 26th day of February in the year 1998.

Michael R. White
MAYOR

Alma Adamkienė ir Leonas Milčius per susitikimą Lietuvos žemės ūkio inžinerijos institute. N. Freimano nuotr.

Lietuvos ambasados pranešimai

PAMINĖTAS LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS JUBILIEJUS

LR ambasadoje Vašingtone iškilmingai paminėtas Lietuvos valstybės 80-metis. Vasario 17 d. ambasadoje įvyko priėmimas, skirtas paminėti Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo 80-ąsias metines. Svečių tarpe buvo Valstybės departamento sekretorius Michael Lemmon, Gynybos departamento sekretoriaus pavaduotojas Frederick Smith, Latvijos, Estijos, Danijos, Islandijos, Airijos, Ispanijos, Ukrainos ir kitų šalių ambasadoriai. Priėmimo dalyvavo JAV LB, ALT'os, Lietuvos Vyčių, BALF'o, Jungtinio baltiečių komiteto ir kitų pagrindinių lietuvių ir baltiečių organizacijų atstovai. Į sukakties paminėjimą taip pat atvyko grupė Lietuvos Vyriausybinių institucijų aukštų pareigūnų, šiuo metu dalyvaujančių JAV Valstybės Departamento surengtame seminare krizių valdymo klausimais.

Neįprastai gausiai susirinkusius Vašingtono diplomatinės bendruomenės atstovus, JAV ir Lietuvos vyriausybinių institucijų pareigūnus, JAV lietuvių organizacijų vadovus ir kitus svečius pasveikino Lietuvos ambasadorius JAV Stasys Sakalauskas.

LIETUVOS AMBASADORIAUS JAV-ose ATSAKYMAS "THE LOS ANGELES TIMES"

Neseniai jūsų laikraštyje pasirodęs straipsnis "Lietuva akla nacistinei praeičiai" (1-4-

98) bei vedamasis "Lietuvos baisi paslaptis" (1-6-98) sudaro neteisingą įspūdį, kad Lietuva yra karo nusikaltėlių, vengiančių teisingumo, prieglobstis. Priešingai, dabartinė Lietuvos vyriausybė deda visas pastangas patraukti atsakomybės visus asmenis, kaltinamus kariniais nusikaltimais, o taip pat stengiasi šviesti plačiąją visuomenę apie tragiškas vokiečių okupuotoje Lietuvoje vykusio Holokausto pasekmes. Būtent per šį genocidą Lietuva neteko ne tik šimtų tūkstančių savo piliečių talentų, bet ir gyvybingos šešių šimtmečių senumo žydų kultūros.

Šiuo metu yra tiriama įtariama nusikaltėlių veikla karo metais, ir jie bus teisiami. Kaip kad Jūs pastebėjote savo straipsnyje, neseniai į Lietuvos Baudžiamąjį procesinį kodeksą buvo įvesta pataisa, pagal kurią vyriausybei yra leista traukti baudžiamojon atsakomybės asmenis, įtariamus karo nusikaltimais, nepaisant tų asmenų sunkios fizinės būklės. Taigi, vargu bau ar Lietuva tikėtų vadinti karinių nusikaltėlių "prieglobščiu" ar "naujuoju Paragvajumi", kaip kad jūs tai bravūriškai darote savaime straipsnyje.

Lietuva, atvėrusi savo archyvus užsienio tyrinėtojams, įskaitant ir jūsų straipsnio šaltinius, negali būti kaltinama tuo, jog bando nusišlėpti praeitį. Lietuvos žmonės nori ir yra pasiryžę nusipurtyti tarpybiniais laikais skiepytą abejingumą Lietuvos žydų likimui. Jau dabar Lietuvos vyriausybės institucijos dirba išvien su pagrindinėmis JAV žydų organizacijomis, rengdamos Lietuvai šviečiamąsias programas apie Ho-

lokaustą.

Kasmet Žydų politikos tyrimų instituto ir Amerikos žydų komiteto leidžiamas "The Antisemitism World Report / 1997" 'pa-teikia tokį įvertinimą:

"...žydų padėtis pagerėjo, po to kai 1990 metais Lietuva atgavo nepriklausomybę. Žydų genocidas buvo oficialiai pasmerktas; buvo atkurtos įvairios žydų visuomeninės bei valstybinės organizacijos; vyriausybė paskyrė lėšų žydų kapinėms ir masinių žydų žudynių vietoms tvarkyti".

Jau nuo 14-ojo amžiaus, kada žydai buvo persekiojami visoje Vakarų Europoje, Lietuva buvo pasaulio žydų prieglobstis, o jos sostinė Vilnius per pastaruosius šešis šimtmečius nusipelnė "Šiaurės Jeruzalės" vardą. Tragiški besibaigiančio 20-ojo amžiaus įvykiai neturėtų niekada pasikartoti. Lietuvos vyriausybė ir jos žmonės kartu su geros valios vyrais ir moterimis Izraelyje, Jungtinėse Amerikos Valstybėse ir kitoje šalyse spręs su Holokaustu susijusius klausimus.

Mes liūdime dėl Holokausto aukų Lietuvoje ir visoje Europoje ir neleisime, kad jos būtų užmirštos.

Stasys Sakalauskas
LR Ambasadorius JAV-ose

Dar viena klastotė?

Lietuvos Ambasada pranešė, kad laikraštis "The Los Angeles Times", sausio 13 d. išspausdinęs šį Ambasadoriaus atsakymą, jį "iškarpė". "Dirvoje" spausdinant visą atsakymo tekstą, praleistos vietos išryškintos. Šis pavyzdys labai ryškiai rodo, kokiais būdais tam tikros jėgos bando klaidinti visuomenę,

formuoti iškreiptą Lietuvos istorijos ir dabartinės jos politikos vaizdą. Ne tik Los Angeles, bet ir kitose JAV vietovėse gyvenantieji lietuviai,

matyt, netrukus išreikš savo pasipiktinimą ir protestą dėl istorijos klastotojų ir tautų kiršintojų veiklos.

Ohio valstijos gubernatoriaus George VOINOVICH laiškas Lietuvos Respublikos Prezidentui Valdui ADAMKUI

STATE OF OHIO OFFICE OF THE GOVERNOR

February 10, 1998

*The Honorable Valdas V Adamkus
President-Elect of the Republic of Lithuania
S. Daukanto a. 3/8, 2001 Vilnius, Lithuania*

Dear President-Elect Adamkus:

It is with great pleasure that I extend my heartfelt congratulations upon your election as President of the Republic of Lithuania. You must be proud that you will be returning to your beloved homeland to serve your fellow Lithuanians in such a capacity.

You mentioned in your letter a number of ideas with which the State of Ohio may be able to assist the Lithuanian government and people to work toward a stronger democracy and a free-market economy, not to mention membership in the European Union and the North Atlantic Treaty Organization (NATO). I will forward a copy of your letter to appropriate individuals in state government for further action. I will be sure to be in touch with you on any developments in the future.

As you may know, I have always supported self-determination and independence for the formed captive nations, and I will continue to do everything I can to ensure that Lithuania remains among the community of free nations. For your information, enclosed is a copy of the resolution designating February 16 as 'Lithuanian Independence Day' in the State of Ohio.

In the meantime, please keep in touch with my office through Mrs. Ingrida Bublys, our Honorary Consul, or Mr. August B. Pust, my Special Assistant for Multicultural Affairs & International Relations.

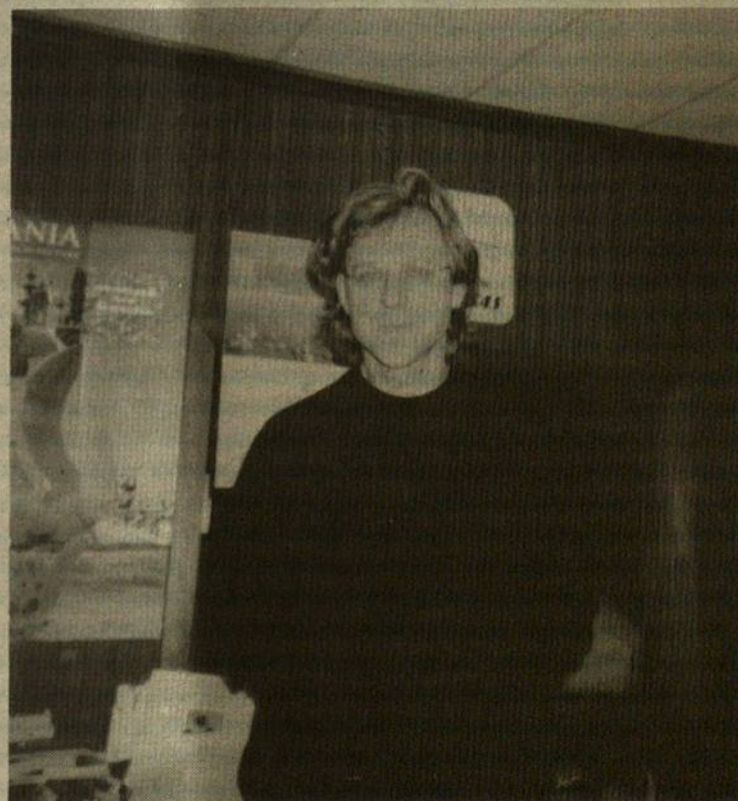
Congratulations once again. May God be with you as you begin what will be a challenging but rewarding endeavor.

Sincerely,

George V. Voinovich
Governor

Lietuvos valdovų privilegijų parodoje, veikiančioje LR Ambasadoje, apsilankė Krašto apsaugos ministras Česlovas Stankevičius (kairėje). Šalia jo: M. Mažvydo bibliotekos Rankraščių skyriaus vedėja Jolita Steponaitienė, ambasadorius Stasys Sakalauskas ir Stanley Balzekas.

Nemažas būrys užsienio lietuvių, susiruošusių dalyvauti Lietuvos Prezidento priesaikos priėmimo iškilnėse, labai dėkingi lietuviškai susisiekti agentūrai "American Travel Service", aprūpinusiai pigesniais bilietais. Ši agentūra įsikūrusi Čikagoje. Klientus maloniai aptarnauja Rita Penčylienė. Agentūrai vadovauja Vytautas Lauraitis. J. Jasaičio nuotr.

BURLAIVIU PO KARIBŲ JŪRĄ

Kristina Purnaitė

Nuostabu, atėjus šal-
čiams, pabėgti į amžinosios
vasaros pasaulį, kur saulė, jū-
ra, smėlis ir palmės. Kiekvie-
nas tikriausiai ne kartą yra
pasvajojęs apie tokią egzoti-
ką. Džiaugiuosi, jog ir aš,
trumpam atvykusi į Ameriką,
turėjau progą šią žiemą pa-
sisvečiuoti pietų krašte. Ke-
turiose dvi savaites keliavo-
me nedideliu burlaiviu "Y
Knot" po Karibų jūrą, aplan-
kydami Bahamų salas ir pri-
siliesdami prie jų mistinės
dviosios. Ši žodį pavartoju,
anaiptol, ne šiaip sau... Ba-
hamų salos ir aplink jas ty-
vuliuojantys vandenys turi
gilių paslapčių, kurių dvelki-
mą pajunti, išlipęs į negyve-
namas salas arba atsidūręs
jūroje kritiškoje būklėje.

Išplaukus iš Majamio
(Miami) ir pasukus į pietry-
čius, viskas atrodė paprasta:
banguojanti jūra, tolstantis
didžiulis miestas, kartais lai-
vą palydintys delfinai... Ta-
čiau ypatingą kelionės būse-
ną pajutome, perplaukę šiltą
jį Golfo srovę, visiškai už
akiračio išnykus žemei ir pa-
tekus į vieną iš paslaptingojo
Bermudų trikampio kampų.
Artėjome prie pirmosios Ba-

hamų žemės – Biminio salos,
esančios toli rytuose, link
Bermudų trikampio centro,
kur, anot jūrininkų, dedasi
keisti dalykai: kompasuose
atsiranda klaidingi polių svy-
ravimai, visai kaip pasakose,
pasirodo tušti laivai – vai-
duokliai.

Biminio salą pasiekėme
tik naktį, todėl stengdamiesi
priartėti prie pakrantės, vos
neužplaukėme ant nakties
tamsoje pasislėpusių, vande-
nyje stūksančių gigantiškų
"Trijų seserų" akmenų, susi-
formavusių iš senų koralų.

Bahamai mus pasitiko,
patvirtindami savo paslaptin-
gą prigimtį, kuri kitą dieną,
pasikalbėjus su vietiniais gy-
ventojais, tapo dar išpūdin-
gesne. Ten sklendo legendos,
jog visiškai netoli nuo Bimi-
nio yra nuskendusi Atlantida
– paskutinė labai aukštos kul-
tūros priešistorinė civilizaci-
ja. Vieni sakosi matę grįstos
gatvės liekanas, kiti – paslap-
tingųjų šventovių nuolaužas,
tačiau viskas ligšiol lieka le-
gendų pavidalo tvirtinimais,
kuriais galima tikėti arba ne-
tikėti.

Biminio žmonės buvo
nuoširdūs, mandagūs ir vai-
šingi. Svečiai vaišinami tra-
diciniais, iš romo ir Bahamų
punšo pagamintais "Mama
BAHAMA" kokteiliais, ba-
nanų duona, jūrų vėžiais ir kt.
Susipažindami su Biminio
apylinkėmis, pietvakarinėje
jo dalyje pamatėme garsiąją
"Saponą" – betoninį laivą,
kuris buvo pastatytas, taupant
geležį Pirmojo pasaulinio ka-
ro metais. 1926 m. jis nu-

Betoninio laivo "Saponas" griuvėsiai už Pietų Biminio, Bahamuose

skendo, o per Antrąjį pasauli-
nį karą buvo dar ir susprog-
dintas. Jis atrodė išpūdingai:
priminė tikrą šmėklą nuosta-
baus spalvų derinio išpuosto-
je jūroje. Aplankėme ir neto-
liese esančią negyvenamą
koralinę salą, kuri mus pasiti-
ko sudužusių nedidelių laivų
nuolaužomis, išmestomis į
krantą, didžiulėmis kriauklė-
mis ir atšiauria, kietalape, vi-
siškai svetima lietuvių dva-
siai augalija.

Kelionę tęsėme, plaukda-
mi tolyn į rytus, kur tik už 70
mylių buvo kitas salynas. Tu-
rėjome plaukti visą parą. Be-
plaukiant staiga mus užklupo
nepranašautas tirštas rūkas.
Nesimatė, kas dedasi aplin-
kui, todėl negalėjome įžiūrėti
ir jūroje plaukiančių laivų.
Plaukėme rizikuodami, nes
juk neliko nieko kito, kaip tik
plaukti pirmyn. Bijojau, nes
staiga iš rūko išnirus laivai,
būtų sunku išvengti tragedi-
jos. Nejauku, kai aplinkui jū-
ra, o artimiausios salos – už
keliasdešimt kilometrų...
Kartu su pussesere turėjome
pastoviai budėti laivo prieky-
je. Nuo rūko ir jūros jautėsi
siaubinga drėgmė. Merkėsi
pavargusios akys. Nuolat žiū-
rint į pilką tamsą, nuo mėnu-
lio atspindžių vandenyje kar-
tais pasivaidendavo įtartinos,
akimirksniu išnyrančios švie-
sos, kurios dar labiau išvar-
gino.

Truputėlį išsisklaidžius
rūkui, nuleidome inkarą sek-
lesnėje vietoje ir nuėjome
miegoti. Atsimenu tą naktį,
kaip vieną iš tragiškiausių: į
laivą siaubingai daužėsi ban-
gos, tvyrojo pastovi baimė
dėl mūsų burlaivio, nes tuose
vandenyse buvo stipri srovė,
kuri, nepaisant vėjo, galėjo jį
nunešti visai kita kryptimi.
Tačiau rytas mus pasitiko
nuostabių saulėtekio. Kilda-
ma saulė paliko vandenyje
auksinį laivelį, kuris, nors ir
greitai išnyko, bet liko many-
je kaip visos tolesnės mūsų
kelionės palaiminimo žen-
klas.

Išplaukus į "Vandenyno

liežuvį", stipriai padidėjo
bangavimas ir lyg prieš lietu-
 pradėjo kibti žuvis. Ir iš tik-
rųjų, vos pasiekus pirmąsias
salas, ėmė keistis klimatas.
Pirmąją parą praleidome, nu-
leidę inkarą prie privačios
salos, į kurią keleiviniai lai-
vai atgabena šimtus "egzoti-
kos" ištroškusių turistų. Nak-
tis buvo nuostabi: švietė mė-
nulio pilnatis, vandenyje atsi-
spindėjo jo platus takas, plau-
kė nuostabių formų debesys.
Bet visas šis grožis dar kartą
priminė, jog artėja audros ir
reikia ieškotis saugesnės
priplaukos.

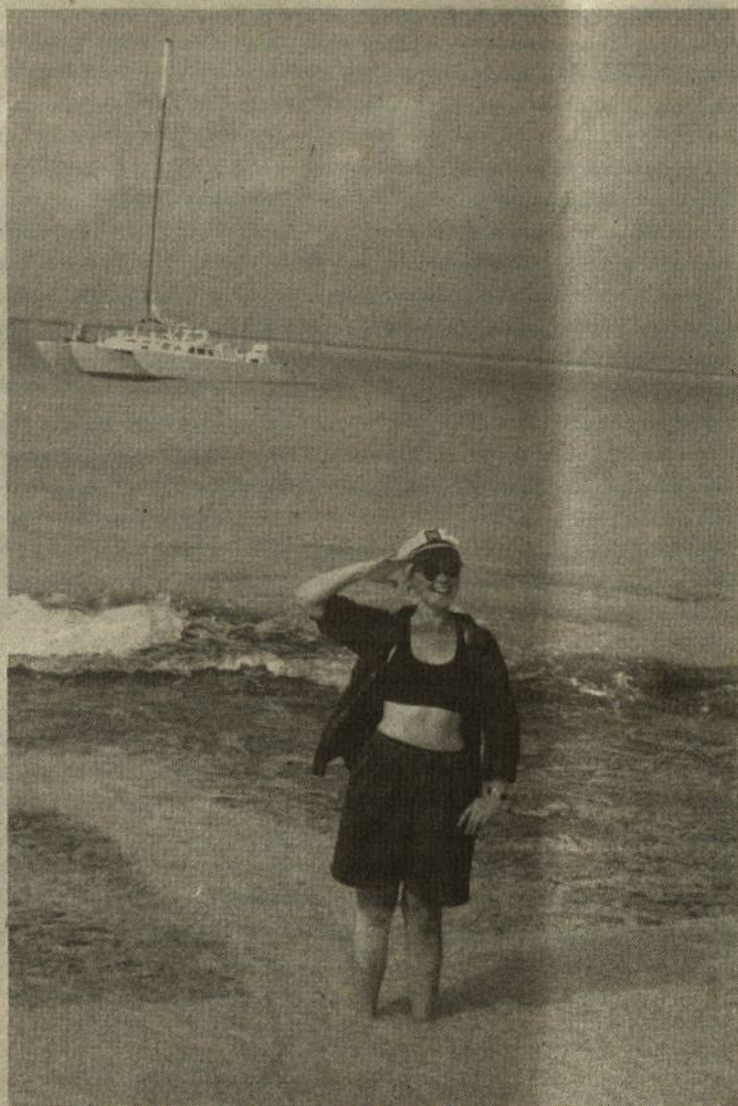
Kitą rytą pasiekėme
Great Harbort – beveik jokių
civilizacijos žymių neturintį
miestelį. Jame kelioms die-
nomis apsistojome. Išsinuo-
motu ankštu "džipuku" ban-
dėme apžiūrėti salą. Tai buvo
iš ties "geniali mašinytė", nes
geriau pasijusti galėjai, tik
"pakabinęs kojas ant ausų ir
jas užsikimšęs didžiaisiais
pirštais, nes iš visų pusių pūtė
vėjai" (įrašas iš mano kelio-
nės dienoraščio). Tačiau tan-
kios džunglės, "ryklių" upe-
lis ir popietės valandoje sen-
kanti jūra, kuri palieka šimtus
trapių smėlio pinigėlių, pada-
rė man nuostabų išpūdį.

Bet viskam ateina pabai-
ga. Pagerėjus orui, reikėjo
plaukti atgal į Biminį. Grįži-
mas nebuvo nė kiek lengves-
nis, nei atvykimas. Beplau-
kiant sutemo, todėl pastoviai

reikėjo vėl stebėti, ar nėra ne-
toliese laivų, ar neplaukiame
tiesiai į jokioms šviesoms ne-
pažymėtą "Saponos" laivą, ar
neatsitrenksime prie pat Bi-
minio stūksančių koralinių
akmenų. Bet, ačiū Dievui,
grįžome sėkmingai.

Kelionė ėjo visiškai į pa-
baigą. Dar kartą aplankę Bi-
minį, pabuvoję populiariaja-
me E. Hemingviejaus bare –
muziejuje, dar kartą panėrę į
šiltuosius vandenius su nuosta-
biais koralais, bet klatinga
gyvūnija (rykliais, elektrinė-
mis rajomis ir nuodingomis
žuvmis...), atsisveikinę su
mūsų ištikimuoju laivuku, iš-
tvėrusiu didžiausius bangų
smūgius ir likusiu laukti kito
plaukimo, baigėme išpūdingą
kelionę.

Tik skrisdama vandeni-
niu lėktuvu atgal į Miami, su-
vokiau, jog kiekviena šalis,
kiekvienas miestas ar net
kiekvienas daiktas turi savo
trauką. Visa tai, su kuo jau
suspėjai susigyveni ir ko stai-
ga netenki, tampa labai bran-
giu dalyku. Neapsakomą ar-
tumą pajaučiau ir pietietiška
Karibų jūrai. Paskutinį kartą į
ją žvilgtelėjus, mane apėmė
kažkokia skausminga, širdį
verianti nostalgija... Galbūt
jūrą tegalima pažinti ne idea-
listiškai ją romantizuojant,
žvelgiant iš tolos, o tie-
siog kartu su ja daug ką išgy-
venant.

"Čia aš – Biminio pakrantėje. O tolėliau matyti mūsų
burlaivis."

KOVO 11-OJI LIETUVIŲ SODYBOJE

Lietuvos nepriklausomybės atstatymo minėjimas
[vyks kovo 11 d., trečiadienį,
Lietuvių sodybos svetainėje, 5 v.vakaro
Programoje:

"Dirvos" redaktoriaus, Dr. Jono Jasaičio paskaita
"LIETUVOS LAISVĖS KELYJE:

1988 m. birželio 3-oji – 1990 m. kovo 11-oji
– 1991 sausio 13-oji – 1998 m. sausio 4 d."

Bus rodomos vaizdajuostės apie Lietuvos dainų ir
šokių šventę. Jūsų laukia karšta vakarienė. Norin-
čius dalyvauti minėjime, prašome iš anksto skam-
inti į Sodybą tel. 440-944-6305. Visus kviečiame.

LIETUVIŲ SODYBA

IŠ AMERIKOS – SU PILNU BAGAŽU ... ĮSPŪDŽIŲ

IŠ AMERIKOS SU PILNU BAGAŽU ĮSPŪDŽIŲ

Lietuvoje, JAV ambasadoje esantis Amerikos centras surengė konkursą, kuriam buvo atrinkti merai, vykstantys stažuotis į Jungtines Amerikos Valstijas. Šį konkursą laimėjo Anykščių meras Saulius Nefas, kuris tris savaites stažavosi už Atlanto. Susirinkusiems seniūnams Saulius Nefas papasakojo apie įdomią ir naudingą stažuotę. Pagrindinis klausimas buvo "Demokratija valstijų ir vietinių lygmeniu". Meras sutiko pasidalinti mintimis ir su "Anykštos" žurnalistu Kęstučiu Arlausku.

– Gerbiamas mere, ar skiriasi Lietuvos ir JAV demokratijos?

– Tenai labai daug dėmesio skiriama nevyriausybinėms organizacijoms. Jos sprendžia daugybę žmonių rūpimų klausimų. Vietinės bendruomenės yra finansuojamos valstybės ir šios lėšos panaudojamos buitiniams bei kultūriniais reikalams. Aplankę net penkias valstijas, matėme, kaip tenai tvarkomasi. Reikia pabrėžti, kad visos 50 valstijų viena nuo kitos labai skiriasi. Jos turi savus įstatymus ir net atskirą konstituciją. Tenai kiekvienais metais vyksta daug įvairių rinkimų, referendumų. Labai mėgstamas balsavimas paštu. Rinkimuose žmonių aktyvumas būna ne mažesnis kaip 50 procentų.

– Na o patys amerikie-

čiai ar labai nuo mūsų skiriasi?

– Skiriasi. Jie linksmesni, įpratę gatvėje pasveikinti net nepažįstamą žmogų. Daug įvairiausių pensininkų organizacijų, per kurias jie įtraukiami į visuomeninę veiklą.

– Ar neteko pastebėti rasizmo apraiškų?

– Šiaip to nesijaučia. Juodaodžiai beveik visi aprūpinti gyvenamuoju plotu. Tačiau neretai juos galima išvysti miegančius po tiltais, skveruose. Gal jiems taip romantiškiau? Kas ten supaisys.

– Sako, kad amerikiečiai gerai uždirba.

– Minimalus jų atlyginimas – 6 su trupučiu dolerio už valandą. Ten ne tik algos didelės, bet ir kiti mastai milžiniški. Nustebome išvydę didžiulius aerouostus. Europoje tokių nėra.

– Ar teko pabendrauti su lietuviais?

– Su jais susitikome savo iniciatyva. Daugelis vis klausinėjo apie "Anykščių šilėlį". Klausė, ar sovietai jo neiškirtų. Baltimorės radijui vadovauja lietuviai. Ir iš viso lietuviai ten yra gerbiama. Tik mūsų turistai ar šiaip atvykėliai neretai sugadina mūsų tautos įvaizdį. Tarp vietinių lietuvių yra ketinančių grįžti į Lietuvą.

– Žodžiu, neblogai susipažinote su Amerika.

– Jau vien tas faktas, kad dešimt kartų teko pakilti lėktuvu ir nusileisti, daug ką pasako. Tenai mus aprūpino kelionės čekiais už viešbutį ir

maistą. Štai Portlende, viešbutyje, už naktį tenka mokėti net 90 dolerių. Alaus bokalas 3 doleriai, o pica – net 8. Už lagamino panešimą tenka duoti 6 dolerius arbatpinigių.

– Sako, kad amerikiečių kiekviena minutė apskaičiuota?

– Tenai punktualumas tiesiog nuostabus. Teko dalyvauti įvairiuose debatuose, į kuriuos žmonės rinkdavosi sekundės tikslumu. Kad pas mus šitaip.

– Kadangi esate ne tik meras, bet ir pedagogas, gal ir mokyklose lankėtės?

– Įdomu buvo apsilankyti mokyklose. Tenai pamokose mokiniai jaučiasi laisvai, bet neįžuliai. Teko matyti, kaip per pamoką kokia mergaitukė gurksteli iš ant stalo pastatyto limonado ar sulčių butelio. Mokinukai apsilankusių svečių nesivaržo. Pusė klasės mokinių į pamokas atvažiuoja automobiliais. Koridoriuose sienos nukabinėtos pačių vaikų pagamintais rankdarbiais, piešinukais. Jie nenuplėšiami, negadinami.

– Kokiu būdu žadate ką nors keisti savo rajone?

– Sumanymų daug. Dabar lankau kaimų bendruomenes ir po to stengiuos parengti bendrovių palaikymo sistemą.

– Įdomu, kas šią kelionę finansavo.

– Visas kelionės išlaidas padengė Jungtinės Amerikos Valstijos.

(Laikraščio "Anykšta" kopiją atsiuntė baltimorietis K. Laskauskas)

KGB LIETUVOJE

Arvydas Anušauskas

(Tęsinys. Pradžia – 42 nr.)

M. Žilinskas turėjo tvirtinti, kad inteligentija Lietuvoje labai vargo, nes vyriausybė kultūros vystymui skyrusi mažai lėšų. Esą todėl dalis gyventojų palankiai sutiko sovietų valdžios atkūrimą 1940 metais, nežiūrint, kad tai buvo padaryta su raudonosios armijos pagalba.

Bet gautame interviu tokios nuostatos beveik neatsispindėjo. Nebuvo gauti ir trokštami M. Žilinsko pasiskaidymai apie tai, kad "ekstremizmas nieko gero neduos. Jis sukelia įvairių tautybių žmonių tarpusavio nesantaiką, atitraukia nuo darbo. [...] Emigrantų pareiga – ne ekstremistinių veiksmų skatinimas, bet materialinių ir dvasinių vertybių kaupimas". Išėjo priešingai: savo žodžiais: "Lietuvos žmonės jau nebegali gyventi, kaip gyveno iki šiol", M. Žilinskas nubraukė visas KGB propagandos "meistrų" pastangas.

Paveikslai – rezidentūrai

1989 m. Kaune atidarius galeriją, pats M. Žilinskas labai sunkiai susirgo. Jo name Vakarų Berlyne dar buvo likę meno kūrinų, vertingų knygų, senoviniai baldai – už pusę milijono Vokietijos markių. Dabar KGB nusprendžia tiesiogiai įsijungti į šio turto pervežimą. Aktyviais dalyviais tampa buvęs KGB PGU 19 skyriaus viršininkas, 1990 m. paskirtas KGB filialo Lietuvoje vadovu plk. (vėliau generolas majoras) R. Marcinkus ir jau minėtas mjr. P. Sinkevičius. Apie visus veiksmus asmeniškai (!) informuojamas KGB PGU viršininko pavaduotojas gen. mjr. N. Leonovas. Pirmiausia juos sudomina M. Žilinsko archyvai, kuriuose buvusią korespondenciją (susirašinėjimą su lietuvių diplomatinė tarnyba, lietuviškomis organizacijomis ir pan.) tikėtasi panaudoti "aktyviuose veiksmuose ir kontropagandoje". Į Vakarų Berlyną nusiunčiamas P. Sinkevičius (M. Žilinsko pažįstamas kaip "Tėviškės" draugijos darbuotojas). Susitikęs su M. Žilinsko žmona Rudolph Gertrut (KGB darbuotojai savo susirašinėjime ją vadino "Marta"), 1990 m. sausio mėn. P. Sinkevičius nesunkiai gavo jos leidimą peržiūrėti archyvus. Pasirodė, jog archyve buvo susirašinėjimas su VLIK-o veikėjais – V. Sidzikausku, P. Karveliu, E. Galvanausku, A. Trimaku, lietuvių diplomatais – P. Klimu, S. Lozoraičiu, A. Geručiu, R.

Bačkiu ir kt. Visi dokumentai, kurie galėjo dominti KGB, buvo perfotografuoti. Bet po Kovo 11-os dienos daug dalykų, anksčiau KGB darbuotojams atrodžiusių svarbiais, tampa nereikšmingais ir nebeaktualiais. Padėtis pasikeičia. Tik žodžiai, kuriuos 1989 m. M. Žilinskas ištarė, atsakydamas į sovietinio ambasadoriaus Berlyne V. Kočemasovo klausimą, kodėl jis dovanuoja tokias vertybes, pasidarė itin aktualiais. "Iš meilės Lietuvai [...]. Jie galvoja, kad aš atidaviau Tarybų Sąjungai. Jų – vienas požiūris, mano – kitas".

Čia prasideda įdomiausi dalykai. M. Žilinsko žmonai šventai vykdant sergančio vyro nurodymus perduoti visas vertybes Lietuvai, po likusį turtą rausėsi etatinis saugumietis. Iš Lietuvoje tebeveikusio KGB filialo dokumentų galima sužinoti, jog 1990 m. gegužės 24 – birželio 3 d. V. Berlyne KGB majoras P. Sinkevičius dalyvavo išsiunčiant "į mūsų šalį" (tai vykdė jau minėti D. Trinkūnas ir R. Budrys) likusias meno vertybes: "į Dailės muziejų buvo atvežta keletas antikvarinių baroko, neorokoko ir ampyro stiliaus baldų komplektų (buvo keturi XVII-XIX a. komplektai – A.A.), trys marmurinės ir bronzinės skulptūros, atskiros interjero detalės, senoviniai laikrodžiai, vertingiausi paveikslų rėmai (tokių buvo kelios dešimtys – A.A.), dvi didelės dėžės su retais bibliografiniais leidiniais (buvo apie 200 retų knygų – A.A.) ir kiti daiktai. Pagal dviejų metų senumo Vakarų katalogus atvežtų vertybių kaina siekė apie pusę milijono markių".

Bet prieš kelionę, 1990 m. gegužės 11 d. gen. mjr. R. Marcinkus pranešė į Maskvą, jog M. Žilinskas nusiteikęs perduoti ir 10 likusių paveikslų. Tačiau jie Lietuvos nepasiekia, o lieka KGB rezidentūroje Rytų Berlyne. Pasirodo, kad visos vertybės iš M. Žilinsko namo sovietinės pasiuntinybės automobiliais pirmiausia buvo gabenamos į Rytų Berlyne buvusios draugijos "Rodina" (panašios į lietuviams skirtą draugiją – "Tėviškę") patalpas.

Kaip ir buvo galima spėti, taip "prisidengusi" veikė KGB rezidentūra. Iš čia turtas buvo išgabenamas kaip "Sovietų Sąjungos pasiuntintybės kroviny". 1990 m. birželio 11-14 d. į M. Žilinsko namą buvo nugabenti nauji lietuviški baldai (vietoje antikvarinių) paimtas paskutinis kroviny.

VATIKANO MENO TURTO PARODA

Henrikas Stasas

Klyvlendo (Cleveland) Meno muziejuje nuo vasario 8-os iki balandžio 12-os rodomi Vatikano religinio meno kūriniai, kuriuos per šimtmečius rinko ir saugojo popiežiai.

Prieš supažindindamas skaitytojus su šia paroda, pirmiausia šiek tiek papasakosiu apie Vatikaną. Kaip žinote, Vatikanas – mažiausia pasaulyje valstybė, tačiau vienintelė ir nepakartojama. Unikali, kaip katalikybės centras,

kuris savo dvasine jėga jungia milijonus tikinčiųjų į vieną galingą katalikišką bendruomenę. Čia vos 100 akrų žemės plote stovi didžiausias Vakarų pasaulio architektūros kompleksas, kuriame įsikūrusios centrinės katalikų bažnyčios įstaigos, bibliotekos, muziejai, popiežiaus rūmai bei didžiausia ir puošniausia pasaulio bažnyčia – šv. Petro bazilika.

Tačiau senosios Romos laikais šis žemės plotas buvo visiškai nenaudingas ir neapgyventas. Romos gyventojams buvo žinoma, kad ten tėra tik raistai ir neišbrendamos pelkės, kuriose veisiasi maliariją platinantys uodai. Istorikas Plinijus rašė, kad Vatikano raiste šliaužioja nepaprasto dydžio gyvatės, kurios gali net vaiką praryti.

Nežiūrint blogų sąlygų, vėliau ten pradėjo kurtis

smulkūs ūkininkai, kurie daugiausia vertėsi vynuogių auginimu. Tačiau ir vėlyvas iš šių vynuogių gamintas, Romos gyventojams buvo nepriimtinas ir laikomas nuodingu. Poetas Martialis rašė: "Geri Vatikano vyną, geri nuodus."

Tik nutiesus kelius Via Cornelia, Via Triumphalis ir Via Aurelia nova ten pradėjo kurtis ir turtingi Romos gyventojai, kurie statėsi prabangias vilas. Be to, ten įsikūrė ir garsusis Nerono cirkas, kuriame plėšriems žvėrims sudraskyti buvo atiduodami krikščionys. Šiame cirkė prie Kaligulos (Caligula) obelisko buvo nukankintas ir šv. Petras.

135 metais Hadrianas čia pastatė didžiulį mauzoliejų, kuris viduramžiais buvo paverstas į popiežiaus tvirtovę Castel Sant Angelo.

(Pabaiga – kitame numeryje)

PASIVAİKŠČIOJIMAI PO ŽALIUOSIUS RŪMUS

Orinoko avantiūra

Jonas Dunduras
18

Norėdamas visus pavaišinti, ant stalo padėjau dvi cigarečių dėžutes – vieną Dunhill, o kitą Benson & Hedges. Kariškai, matyt, anksčiau tokių cigarečių nematė, atidžiai apžiūrino dėžutes ir staiga, lyg būtų palietę gyvates, trenkė jas ant stalo, piktai pirštais rodydami į ant dėžučių užrašytą žodį "Menthol". Vienas po kito jie mane įtikinėjo, kad "essos cigarillos causan impotencia!" ("šios cigaretės sukelia impotenciją!"). Jiems gal net pasirodė, kad aš sąmoningai kėsinausi į jų vyriškąją "potenciją". Niekaip negalėjau jų nuraminti, aiškinamas, jog tai yra nepamatotas gandas. Prisiminiau, kad ir anksčiau esu girdėjęs apie panašius nutikimus su Lotynų Amerikos vyrais. Lai mei, savo krepšyje dar radau ir "nementoliotų" – jiems priimtinių rūkalų. O tas "pasmerktasias cigaretes prisiėsi išdalinti pakelės moterims, nes joms ta impotencijos tragedija, rodos, nėra aktuali.

Šiaip taip mano gerų norų sukeltas triukšmas nurimo ir mes kalbėjome toliau. nementoliotų cigarečių dūmų debesyse. Tiksliau sakant, kariškai pasakojo, o aš klausiausi. Išgirdau klaidingą istoriją iš ne taip tolimos San Fernando praeities, plačiai žinomą ne tik Venecueloje, bet ir kitur, Pietų Amerikoje, apsaugojusią San Fernandą nuo užmaršties tolimųjų Venecuelos provincijų rukuose.

Šio šimtmečio pradžioje ir dar anksčiau dabartinė Amazonas valstija buvo žinoma kaip "Teritorio Federal de Amazonas" su civilinės valdžios centru čia, San Fernando de Apure, nes Puerto Ayacucho tuo metu dar neegzistavo. Ši teritorija nuo pagrindinio Venecuelos kamieno, kaip jau anksčiau minėjau, buvo atkirsta Atures ir Maipures srautų. Juose per kelis kilometrus prisėta didesnių ir mažesnių, povandinių ir virš vandens kyšančių uolų. Pro jas stipriai srove plaukia Orinokas, tačiau jo vaga šioje vietoje yra staiga pažemėjusi per keletą pėdų. Tai nėra krikliai, bet srautai,

kurie tiek anksčiau, tiek anksčiau, tiek ir šiandien yra neperplaukiami dėl stiprios srovės ir pavojingų uolų. Sausumos kelio tada, kaip, beje, ir dabar, tarp San Fernando ir pagrindinės Venecuelos teritorijos nebuvo. Susisiekimas įmanomas tik tai upe, plaukiant iki pirmojo srauto. Ten laivai paliekami apsaugai, o keliautojai išsiuonuotais arkliais arba pėsčiomis turėdavo aplenkti abu srautus. Tam reikia sugaišti keletą dienų. Po to upė vėl yra tinkama plaukiojimui. Tačiau visa tai reiškia, jog Amazonas teritorija yra natūraliai atskirta nuo centrinės valdžios. Ši valdžia anksčiau negalėjo jos kontroliuoti ir net palaikyti pastovius ryšius su ja.

Amazonas teritorijos vienu metu ir tuo metu labai vertingu produktu buvo natūralios gumos žaliava – kaučiukas. Jo rinkime ir prekyboje buvo įtraukta šimtai vadinaujų "caucheros", išsibarsčiusių Orinoko pakrantėse ir jos intakų tulumose. Kadangi kaučiuko gabenimas į šiaurę, link Venecuelos centro buvo nepraktiškas dėl minėtų dviejų srautų, jį veždavo į Orinoko aukštupį iki Casiquiare šakos, ja iki Rio Negro, po to juo į Manaus, Brazilijoje. Manaus buvo to meto gumos žaliavos prekybinis centras visai Amazonijai. Tuometinis teritorijos gubernatorius Pedro Pulido, kurį į tas pareigas paskyrė Venecuelos vyriausybės, sumanė nutiesti bent paprastą kelią, aplenkiantį abu srautus. Tuo pačiu ir kaučiuko srovė būtų nukreipta į Venecuelą, o ne į Braziliją. Lėšas kelio tiesimui buvo numatyta sutelkti, padidinus gumos kainas. Tai sukėlė ne tik samysį, bet tiesiog revoliuciją plačioje Amazonas teritorijoje.

Vienas iš kaučerų, vardu Tomas Funes, veiklesnis už kitus, ėmėsi drastiškų veiksmų. Surinkęs keliasdešimties ginkluotų kaučerų grupę, 1913 metų gegužės 8d. vakare, San Fernando de Apure miesteliui švenčiant kaučiuko rinkimo sezono pabaigą, taigi linksmo karnavalo nuotaikoje, įsiveržė į jį, nušovė gubernatorių ir šaltakraujiškai iššaudė kiekvieną sanfernandietį, turėjusį bet kokius artimesnius ryšius su gubernatorium. Keturiolikmetis gubernatoriaus sūnus, sukrėstas tėvo mirties, paprašė, kad Funes ir jį nušautų. Šį prašymą T. Funes patenkino čia pat

vietoje, gubernatoriaus name. Pasakojama, kad tą vakarą T. Funes ir jo kompanionai nuo žemiškos kelionės rūpesčių "išvadavo" apie tris šimtus piliečių. Gubernatoriaus našlė šių įvykių akivaizdoje pamišo. Kadangi to meto elgesio normos nepalankiai vertino moterų šaudymą, T. Funes ją nuuodijo. Taip per vieną trumpą vakarą jis įsikūrė San Fernando kaip absoliutus visos teritorijos valdovas. Žinia apie šį įvykį Venecuelos vyriausybę pasiekė tik už keletos savaitių. Tuo tarpu Funes pasiuntė vyriausybei paaiškinimą, kad teritorijos piliečiai buvo priversti likviduoti tironišką, nepakeliamais mokesčiais juos apkrovusį gubernatorių ir tuo sustiprinti visos teritorijos ir jos gyventojų materialinį bei moralinį būvį. Jis prižadėjo toliau rinkti visus centrinei valdžiai priklausančius mokesčius ir nesikišti į gretimųjų Venecuelos valstijų ir teritorijų vidaus reikalus.

Vyriausybei greitai reaguoti į šį įvykį nepavyko. Siųsti karinę ekspediciją tiesiogiai į aukštutinį Orinoką dėl abiejų srautų ir atitinkamų laivų trūkumo neįmanoma. Dar buvo galima bandyti pasiųsti baudžiamąją ekspediciją iš kokio nors šiaurinės Venecuelos uosto šiaurinės Pietų Amerikos pakrantėmis iki Amazonės žiočių ir po to Amazone, Rio Negro ir Casiquiare į Orinoką, tačiau šis būdas buvo nepraktiškas. Tai būtų užtrukę keletą mėnesių, pareikavę daug lėšų, o svarbiausia, kad Brazilija nebūtų leidusi svetimai kariuomenei keliauti jos teritorija.

T. Funes, nuolat retindamas teritorijos piliečių eiles nuo įtariamųjų priešų, ją valdė aštuonerius metus, centrinei valdžiai laukiant, kad gal koks nors netikėtas įvykis ar pasikėsinimas jį likviduos. Taip ir įvyko. Funes ir jo kompaniją nušlavė kitas panašus, tik daug švelnesnis revoliucionierius Arebalas Cedenas su armija, tada veikusia neramiuose Venecuelos – Kolumbijos pasieniuose. 1921 m. sausio 30 d. T. Funes, A. Cedenui rekomendavus, buvo perkeltas į kitą pasaulį.

Ši avantiūra yra davusi medžiagos ir įkvėpimo keletui knygų ir, berods, filmų. Jo vardas kartu su Brazilijos Lampeao, Meksikos Pancho Villa ir Emiliano Zapata dar vis minimas neramios Lotynų

Amerikos istorijoje. Iš to laikotarpio matomų prisiminimų liko tik T. Funes kapo kauburėlis senose San Fernando kapinėse ir tą laikų laikotarpį primenantį paminklinė lentelė miesto aikš-

tėje. Pro atdarus kantino langus žiūrėjau į aikštę ir jos kraščiuose išsidėsčiusius namus, kur toji T. Funes drama buvo suvaidinta, ir masčiau apie tai, kad viskas šiame pasaulyje – laikina.

Iš spaudai ruošiamos knygos "SAULĖLYDŽIO UGNYS"

Romualdas Kisielius

NULAUŽTOS ŠAKOS

*Mes esame seniai
nulaužtos šakos
nuo medžio,
kurio lapai – vėl žali...
Mes esam praėties
dienų šešėliai
čia – svetimosios
žemės pakelėj...*

*Tas medis vėlei
auga ir žaliuoja,
bet nulaužtomis šakoms
nėra gaivos,
nes esam jau
dešimtmečių klajūnai
toli nuo mūsų
gimtosios Lietuvos...*

*Jau mūsų Lietuva
nepasigenda,
ten naujos gėlės
skleidžias pakelėj...
Mes esame seniai
nulaužtos šakos
nuo medžio,
kurio lapai vėl žali...*

KVIETIMAS

*Kur mūsų vaikystės dienos,
Ten žemė šaukia mus,
Sugrįžt į gimtą kraštą
Ir paliktus namus...*

*Dešimtmečiais svajojom
Gyvent savojoje šaly,
Dabar atėjo laikas,
Dabar – sugrįžt gali...*

*Dabar jau mums nereikia
Tremties vargų patirt,
Tad grįžkim ten, kur gimėm
Jei ne gyvent, nors mirt...*

LIETUVIŠKA KNYGA

*Nėra ko rašyt eilių,
Niekas nebeskaito jų,
Nebeskaito nieks jų čia,
Nei tenai, Lietuvoje.*

*Nėra gi jokios naudos
Iš tų knygų ar spaudos,
Nors mes – dvasios ubagai,
Bet gyvenam neblogai!*

*Kad nerūpi mums knyga –
Padėtis nėra bloga,
Šiandien garbiname tuos,
Kurie maudos ... piniguos.*

*Ne, užmiršti negaliu
Aš ir dolerių žalių,
Jie taip pat yra gera –
Mūsų literatūra...*

BIUROKRATO DIENORAŠTIS

Vladas Vijeikis

kad jam priklauso. Tokius tai reikia pamokyti. Nusiunčiau į kitą įstaigą, kur žinau, kad nieko negaus. Susiprato. Rytojaus dieną atėjo ir padėjo kramtomos gumos paketėlį. Žino, kad mūsų vaikai mėgsta kramtomą gumą. Bet kaip aš su viršininku dalinsiuos? Labai gražiai paaiškinau, kad jo dokumentai – beverčiai. Turi grįžti į Ameriką ir gauti patvirtinimą iš Lietuvos ambasados Vašingtone. O gal dar geriau iš Amerikos prezidento. Bet tada reikės vertimo į lietuvių kalbą trijose kopijose. Gerokai supyko ir ėmė koliotis angliškai. Nesupratau, tad nežinau, ką sakė ir ar galima jį areštuoti. Tik išgirdau, kad mane pavadino biurokratu. Bet dėl to man nei šilta, nei šalta.

Pentadienis. Savaitės pabaiga. Tai ar galima kaltinti, kad turi padaryti per vieną dieną, ko nepavyko per savaitę? Atėjo dar vienas iš Amerikos. Tas tai visai ne realiais keliais klaidžioja. Jis nori savo tėvo žemės. Kažkur Daugaliuose. Tą pasiunčiau į Europos reikalų ministeriją. Ta keista įstaiga keistais reikalais užsiima. Kol išsiaiškina, (jeigu išsiaiškina) bus daug juoko. O mums reikia jumoro.

Vėl pakabinau iškabą ant durų: "Uždaryta. Pasitarimai svarbiais reikalais svarbiose įstaigose". Mat mano draugas pranešė man, kad bus parduodami batai. Nuvykau. Pasirodė, kad tų batų pilna, Draugas prisipirko, prisiminęs sovietinius laikus, kada batų trūko. Mano laimei ir šiais laikais biurokratija išsilaikė aukštumoje.

Šeštadienis. Mano sekretorė man sako: "Čia toks žmogelis labai nori pasikalbėti jam svarbiais reikalais. Sako, nuo pirmadienio laukia". Tai aš jai sakau: "Ar jis nežino, kad šiandien – šeštadienis ir įstaiga dirba tik pusę dienos. Paskyk jam, kad per tokį trumpą laiką negalima svarbių reikalų apsvastyti. Pasakyk, kad ateitų pirmadienį".

O dabar – labai slaptai. Tik dienoraščiui. Savo sekretorei sakau: "Turime nemažai laiko. Pusė šeštadienio ir sekmadienis. Sėskime į lėktuvą ir už nepilnos valandos mes jau Palangoje. O ten pajūris, baltas smėlis, saulė, gintarai, Jūrą, Kastytis..."

Sekretorė suplasnojo savo gražiomis rankomis ir pasuko telefonu savo vyrui: "Labai svarbiais reikalais turiu išvykti. Grįšiu gal pirmadienį". Aš taip pat griebiau telefoną ir pranešiau žmonai: "Esi siunčiamas į Švediją pasitarti Baltijos jūros reikalais".

Sekmadienis. Šiandien pradedu rašyti dienoraštį. Mat sekmadienis yra poilsio diena. Teisą sakant, aš nesijaučiu pavargęs per visą savaitę. Likimas taip lėmė, kad pakliuvau į gerą darbą. Koks darbas yra geras? Toks, kur beveik nieko nereikia dirbti, arba dirbi, kada nori ir gauni gerą atlyginimą. Negaliu niekam išduoti savo darbo paslapčių, bet psichologai tvirtina, kad žmogus turi kam nors pasipasakoti. Tad aš pasakosiu dienoraščiui.

Pirmadienis. Tai diena, kada reikia eiti į darbą, o po sekmadienio ir dar gerų nuėrimų mano kūnas ir siela priešinas. Bet pareiga lieka pareiga. Aš esu labai pareigingas. Tad ant savo raštinės durų pakabinau iškabą: "Skyrius uždarytas. Vyks labai svarbūs pasitarimai". Susitariau susitikti su savo drauge. Negalima dirbti svarbų valstybinį darbą, kada tik pusė galvos veikia. Rytoj pažiūrėsim.

Antradienis. Šiandien pilna žmonių su visokiais reikalais. Pasakiau sekretorei, kad patikrintų, kurio pirmenybė. Jie visi mano, kad jų reikalai – svarbiausi. Bet ką tas mažas sliekas gali lygintis su valstybės reikalais. Man yra pavesta saugoti, kad smulkmenomis nebūtų gadinami stambūs reikalai.

Trečiadienis. Daugelis labai menkai galvojančių asmenybių mano, kad man labai lengva. Sėdžiu gerai pašildytame kambaryje. Oda apmušta sofa – čia pat. O kaip be jos? Kaip pailsėsi nuo tų visų priekabių. Negi aiškinsi visiems. Kad ir santyčiai su viršininku. Sovietiniais laikais aš jam dovanojau arbatos virdulį. Labai gražus – su gėlėmis, o vandeniui užvirus, švilpia. Buvo labai patenkintas ir mano tarnyba buvo užtikrinta ilgam laikui. Dabar laikai pasikeitė ir viršininkai žvilgčioja į automobilį. Net ir motociklas nepatenkina. O mano, kad man – lengva.

Ketvirtadienis. Vakar parašiau apie viršininką. Šiandien apsilankė toks žmogelis iš Amerikos. Užsigeidė pilietybės. Labai įkyrus sakė,

"Dirvos" novelės konkurso laimėtojai

ĮVYKIS PRIE JIEZNO

Andrius Norimas

(Tęsinys)

– Tik toliau negali matyti, kol akys įpras. Na, Algi, pradėk snausti. Gana plepėti.

Algis nutilo, bet neužmigo. Vaizduotėje skrido įvairūs Druskininkų vaizdai, lyg kokia juosta per plačią Nemuno vagą. Nedidelė ir kupina prekių tėvų krautuvėlė dabar palikta vien motinos rūpėsiui.

"Vargšė mamytė... Ji tiek daug dirba, namie šeiminkaudama, o dabar jai reikės rūpintis ir krautuvės reikalais... Kęstutis dar berniukas, o Marytė vos dešimties metų. Mama turės visur suspėti..."

Netruko atmintin sugrįžti ir Meilės sala su gražuolės lenkaitės Milės veido bruožais. Dantis sukandęs stengėsi nuginti šalin gundymus. Jos grožį ir glamones stebė gili neapykanta lietuviams.

"Kodėl turime nekęsti kitų žmonių? Negaliu sau tvirtinti, kad Milės nekenčiu dėl jos neapykantos lietuviams, bet lenkų aš tik nemėgstu, o taip pat Milė man irgi ne tokia brangi... Lenkai daug blogio padarė mūsų tautai. Juk jie per bajorus sužlugdė mūsų lietuvišką valstybę. Nors lenkai dabar taip pat kovoja dėl savo tėvynės laisvės, kaip ir lietuviai, bet visgi kėsinausi pasiglemžti visą Lietuvą. Kodėl lietuviai nenori Varšuvos ar Poznanės? Mums nereikia lenkiškų žemių, bet lenkams prireikė ir Lietuvos plotų. Jie jau dabar, Lietuvos pietuose, užiminėja mūsų kaimus... Jau ir Druskininkai, mano gimtinė, atrodo, liks lenkų valstybės ribose... Jų Pilsudskis yra kartu ir vyriausias karo vadas. Jis nori užimti visą Lietuvą. Ak, visi kaimynai nori Lietuvos žemes sau pasiimti... Rusai pablūdę Markso filosofijomis, o vokiečiai taipogi visada geidė mūsų žemių... Su visais dabar mums reikės kariauti."

Tulaba kumštelėjo Algi, nes atėjo eilė Algiiui budėti. Tuoj pat pamatė Algio atmerktas akis.

– Ar visą tą valandą nebuvai užmigęs, ar tik dabar pabudai?

– Negalėjau užmigti...

– Nagi, dabar vistiek turi perimti bolševikų apkasus stebėti, nes aš jau vos ant kojų laikausi...

Savanoris griuvo į sniegą ir nutilo. Po kelių tylos minučių Algis išgirdo Juozo šnarpštimą.

"Gera jam, kad gali miegoti... O man rūpi, kas yra

mano būrio vadas. Kodėl jis toks nekalbus, su mumis eiliniams nedraugauja? Gal jaučia baimę prieš kautynes? Juk visi mes bijom mirties, visi juk esame žmonės. Niekas nėra didvyris, kol susitinka su priešu ir reikia žudyti nežinomus ir tau nieko nenusikalčiusius žmones... Karas yra žudynės! Aš nieko nesu nužudęs savo gyvenime – ne tik žmogaus, bet ir didesnio žvėries. Truputį medžiodavau, bet man būdavo gaila šauti į kiškelį..."

Mintys ir atsiminimai nuklydo vėl į Meilės salą ir vaidenosi Milės veidas, bet dešinėje poškėjo tolimi šūviai. Bolševikų pozicijoje tylu. Tulaba prabudo, o būrininkas Gataveckas jau čia pat.

– Vyrai! – visi pabudę išgirdo Gatavecko balsą.

Algis pakilo, pasiruošęs vykdyti įsakymą. Šalia jo Juozas nerangiai kėlėsi iš sniego guolio. Tuoj pat arčiau ėmė kalti kulkosvaidžio šūviai.

– Vyrai, antras būrys jau vykdo puolimą. Pasiruoškite atakai!

Būrininkas nuėjo tolyn, kartodamas gulintiems savanoriams įsakymą, čia pat atsirado ir būrio vadas Četuchinas. Įsakė būrininkui:

– Išrikiuok būrį!

– Būry! Stok rikiuotėn! – subliovė būrininkas.

Savanoriai su šautuvais rankose subėgo ir sustojo dviem eilėmis, kaip buvo mokyt. Čia jų buvo virš dvidešimties vyrų.

"Kodėl rikiuotė? Juk turime eiti atakon! Kuopos vadas juk nustatė šestą valandą. Kur Četuchinas mus ves? Nejau rikiuotėje atakuosime?" – tačiau ir pats Algis stovėjo pirmoje eilėje.

– Dešinėn! – sukomandavo Gataveckas.

Savanoriai nedarniai pasisuko, kai kurie vis dar segiodamiesi ir tvarkydamiesi. Ne visi dėvėjo uniformą, o tik ant dešinės rankovės kiekvienas turėjo baltos medžiavos keturkampį raištį. Taip buvo įsakyta, kad padedantieji su bolševikais kovoti vokiečiai raiteliai pažintų lietuvių karius.

– Žengte marš!

Šį kartą sukomandavo pats Četuchinas, o kareiviams einant paskui jį, artėjo tiesiai link Jiezo miestelio. Kiek atsilikęs, greta jo žingsniavo būrininkas Gataveckas, bet abudu ėjo tylėdami.

Algio galvoje tie patys klausimai nedavė jam ramy-

bės.

"Kur jis mus veda? Juk turime bolševikus pulti! Turime išsiskleisti į šalis, perbėginėti nuo krūmo ligi krūmo, nuo kupsto ligi kupsto, kaip mus mokė, įstojus į kariuomenę! Juk priešo nematome, nes bolševikai įsitvirtinę apkasuose miestelio pakraščiais... Bet... gal vadas geriau žino. Juk baigė karo mokslus..."

Staiga Algis pamatė Četuchino rankose iškeltą virš būrio galvų lazdelę su dviem kampais prižiūrta balta nosine. Priekyje, iš bolševikų apkasų, vos už kelių sieksnių, pakilo visa eilė rusų kareivių su paruoštais šauti ginklais. Gataveckas kažką jaudindamasis kalbėjo Četuchinui, bet šis nepajudinamai žengė pirmyn.

Algis suprato padėtį.

– Vyrai! Vadas mus išdavė! Nori atiduoti bolševikams...

Garsiai, įsakomu tonu suriko draugams, atsisukęs atgal, nes ėjo antroje gretoje. Jį apėmė siaubas ir pasipiktinimas būrio vado išdavyste. Beveik visi savanoriai išgirdo jo riksmą ir neramiai sužiūro į vadą. Kai kurie nusiėmė nešamus šautuvus ir užtaisinėjo. Bet dalis ėjo paskui vadą.

– Vyrai, šaukit į priešą!

Algis suprato, kad jis ir toliau turi vadovauti. Išbėgo iš rikiuotės į šalį ir parkritęs už kupsto į sniegą, ėmė pats šaudyti į bolševikų apkasus. Jį pasekė Juozas ir keli kiti draugai. Būrio dalis pakriko, bet priekinėse gretose ėjusieji tebesekė vadus. O šie nesusitodami, kone bėgte, artėjo prie bolševikų apkasų. Pajutę zvimbiančias kulkas iš sugulusių savanorių šalies, bolševikai ėmė atsišaudyti, bet stengėsi nekludyti atžygiuojančių perbėgėlių. Algis su kitais draugais nešaudė į perbėgančius pas priešą draugus.

– Traukimės atgal, vyrai! Slėpkimės už Četuchino vyrų!

Algis vadovavo toliau. Suprato, kad jis dabar yra atsakingas už viską, bet juto, kad teisingai pasielgė. Nedidelė mažuma pakilo ir leidosi bėgti atgal, stengdamiesi užlipti už pirmyn tebeeinančių ir kiek plačiau pakrikusių Četuchino vyrų. Pagaliau visiems pasisekė pasiekti pagriovį augančius krūmokšnius.

ATITAISYMAS

Šios novelės pavadinimas "Dirvos" 6-8 numeriuose buvo nurodytas netiksliai.

I V A I R E N Y B Ė S

Gerardas Juškėnas

ATKUNTA ERELIAI

Ohio valstijos gamtosaugos pareigūnai aną mėnesį suskaičiavo 149 plikagalvius erelius (Bold eagles). Toks skaičiavimas pradėtas prieš 19 metų. Šiemet iš to skaičiaus 95 ereliai buvo suaugę ir 54 jaunikliai. Pernai suskaičiuoti 125 ereliai – 74 suaugę ir 51 jauniklis. 1979 m. per pirmąjį skaičiavimą buvo pastebėti tik 6 ereliai.

Plikagalvių erelių skaičius 1960-70 metais buvo dramatiškai sumažėjęs, pasikeitus vietovėms, kuriose jie gyveno, o taip pat dėl nuodingųjų chemikalų plitimo gamtoje. Pastarųjų metų skaičiavimai rodo, kad Ohio valstijoje plikagalviai ereliai atkunta. Skaičiavimo metu jie buvo rasti Erie paežerio pelkėtose vietose: 30 – Ottawa apsk., 24 – Sandusky apsk. ir 23 – Erie apskrityje.

Neseniai "USA Today" dienraštis pranešė, kad Rhode Island valstijoje atkuto jūros ereliai (Ospreys). Gamtosaugos pareigūnai ten suskaičiavo 75 jauniklius.

JAV gamtosaugos pareigūnų pastangomis padidinta laukinių gyvūnų apsauga, uždrausta naudoti nuodingus chemikalus (ypač DDT), sulaukta gamtos mylėtojų paramos. Visa tai padėjo pasiekti puikių rezultatų. Ger.J.

JŪROS PASAULIO GYVŪNŲ PERYKLA

Ohio jūros pasaulio (Sea World) parko akvariumo pareigūnai ryklių skyriuje sulaukė trejetuko – 3-jų baltai dėmėtų bambukinių rykliukų.

Akvariumo pareigūnai rado 17 gintarinių kiaušinių gniužulų rajų (Stingray) baseino pakraštyje. Kiaušiniai buvo peršviesti, ieškant jau užsimezgusių. Išsiritę iš kiaušinio, jie po 91 dienos pasirodo tvenkinyje kaip 5 colių žuvytės. Iš jų išauga 3 pėdų ilgio rykliai. Jie yra tamsiai rudos spalvos su mažomis baltomis dėmėmis. Tokia spalva slepia juos, gyvenant laisvėje – Indijos ir Ramiojo vandenyno gelmėse.

Šie dėmėti rykliai yra vieni iš mažiausių tarp 350 žinomų ryklių atmainų. Kaip ir visi rykliai, jie turi kelias eiles aštrių dantų, kuriais pagauna ir suėda grobį.

Rykliukai buvo perkelti į "Peryklos baseiną" ryklių skyriuje (Shark Encounter). Užaugę rykliai bus iškurti tropininiame Jūros pasaulio akvariume.

Ohio Jūros pasaulio parko veisimo programa gražiai prisideda prie laukinių gyvūnų išsaugojimo. Šis parkas (Ohio Sea World) šiemet gegužės 16 d. pradės savo 29-ji sezoną. Ger.J.

JŪRŲ PASAULYJE

Iš Sea World – Ohio Jūros pasaulio parko sulaukėme visokių naujienų. Ten sulaukta prieauglio: vienas paskui kitą išsiperėjo 4 Adelie ir vienas Macaroni pingvinai. Tė-

Žiemužės klyvlendiečiai šiemet nematė. Tokio šilto sausio ir vasario neatsimena net tie, kurie čia išgyveno daugiau kaip pusę šimto metų. Tad pavasariui artėjant, pasigrozėkime jos vaizdeliu, įamžintu "Dirvos" talkininko Viktoro Kučo nuotraukoje.

vai dabar kasdien valgydina juos 8-10 kartų gromuliuojama žuvimi. Jaunėliai gerokai paaugo ir dažnai, iš peryklos išėję, stebi aplinką.

Jūros pasaulio pingvinų skyrius primena Antarktikos akmenynų aplinką, su vėsiu (45° F) tvenkiniu ir pora tonų sniego. Oras šiame skyriuje (Penguin Encounter) visados būna vėsus – apie 25°F laipsnių. Apšvietimas ten sutampa su pietinio Žemės pusrutulio laiku.

Ohio Jūros pasaulis (Sea World) yra vienas iš Anheuser-Bush pobūdžio parkų. Kiti parkai yra: Bush Gardens Tampa, FL ir Williamsburg, VA.; Adventure Island Tampa m., Sesame Place netoli Philadelphia, PA. Water Country USA (JAV vandens šalis) Williamsburg; Sea World – Jūros gyvūnų parkai – Orlando, FL. San Diego, CA ir San Antonio, TX.

Anheuser-Bush pobūdžio parkuose Amerikoje dirba apie 15,000 žmonių. Apie juos plačiau galite sužinoti per World wide Web – <http://www.Sea World.org>, arba per internet – <http://www.seaworld.com>. Ger.J.

SURINKTOS SKARDINĖS PADEDA VAIKAMS

Dažnas mūsų šeštadienį, važiuodamas apsipirkti pravažiuojame ugniagesių stotį. Ten jums reikėtų stabtelėti. "The Aluminum Cans for Burned Children Foundation" – Apdegusių vaikų fondas renka aliuminio skardines, už kurias gauna po 32 ct už svarą. Fondo lėšomis vaikai, kurie buvo apdegę ir gydėsi Metro Health Medical Center ligoninėje, vasaros metu išsiunčiami stovyklauti. Rengiamos pokalbiai apie gaisrų pavojų, parūpinami priešgaisrinės signalizacijos įrenginiai

neturtingoms šeimoms bei drabužiui padegėliams. Neseniai 50 tokių vaikų, šio fondo kvietimu, stovyklavo Camp Christopher, Bath, OH.

Nuo 1986 m. šis fondas sutelkė virš \$600,000 už surinktas skardines. Su jūsų pagalba gautų dar daugiau lėšų. Bet kuri ugniagesių stotis (Fire Station) priims jūsų atgabentą skardines.

Tą programą globoja šios organizacijos: Northeast Ohio Fire Chiefs Association, Metro Health Medical Center ir Northeast Ohio fire departments.

Neišmeskit skardinių su šiukšlėmis, kurias išveža į savartynus, bet laikas nuo laiko, jas surinkę, palikite maiše prie ugniagesių stoties. Aš tai darau jau dešimt metų ir visus kviečiu į talką. Ger.J.

REINECKER ŠEIMOS KEPYKLA

"The Cleveland Plain Dealer" vasario mėnesį atspausdino William F. Miller straipsnį apie Reinecker šeimos kepyklą, Macedonia, OH mieste. Meistras – kepėjas Richard Reinecker yra "Volks Deutsch", gimęs Lietuvoje Rytprūsių pasienyje. 1957 m. jaunas kepėjas atvyko į Cleveland miestą. Čia jis susitiko ir vedė emigrantę vokietaitę Magdalėną. Sunikiai dirbdami, jiedu pradėjo

savo amatą Sowinski Ave. kepykloje. Ten mes dar pirkdavome "Lithuanian Rye" duoną.

Pardavę tą įmonę, jiedu persikėlė į Macedonia, OH, kur dabar 8575 Freeway Dr. klesti jų kepykla ir pobūvių centras. Richard ir Magdalena, sulaukę pensijinio amžiaus, savo verslą perleido "atžalynui". Trisdešimtmetis sūnus Rick Reinecker yra naujas meistras – kepėjas. Jam padeda seserys Heidi ir Caroline. Kepykla kepa 16 rūšių duoną. Jos gaminiai pristatomi į 300 krautuvų Šiaurės rytų Ohio srityje ir Columbus mieste. Sesuo Monica tarnauja prekybos bendrovėje, Vokietijoje, o kita sesuo – Christina studijuoja Kent valst. universitete, kartu padėdama kepykloje.

Reinecker šeimos nariai vieningai dirba tėvų įsteigtoje kepykloje, tęsdami iš Europos atvežtas kepimo tradicijas. Jie, kasmet uždarydami kepyklą, visi kartu išvažiuoja atostogų. Tai visados pastebi jų duonos mėgėjai, nerasdami jų gaminių – Heinen's, Reni-Rego, Stop-N-Shop, West Side Market arba "Patria" ir kt. prekybos įmonėse. "The Plain Dealer" atspausdino Reinecker giminės nuotrauką, kur matome senelius, atžalyną ir vaikaičius. Dar ilgai bus kam tęsti verslą. Ger.J.

Stendas "Uolienuų kilmė" Gamtos istorijos muziejaus parodoje. G. Juškėno nuotr.

Mylimai mamytei

A.†A.

FELICIJAI JASINEVIČIENEI

mirus, reiškiamo nuoširdžią užuojautą jos dukrai ADAI STUNGIENEI ir kitiems giminėms bei artimiesiems. Tegu mūsų užuojautos žodžiai palengvina šios netekties skausmą.

LB Cleveland apylinkės valdyba

RENGINIŲ KALENDORIUS

• KOVO 1 d. 4 v. p.p. – Lie-
tuvų Karių Veteranų sąjun-
gos "Ramovė" Klyvlendo
skyriaus metinis narių susi-
rinkimas įvyks Lietuvių na-
mų žemutinėje salėje.

• KOVO 28 ir 29 d. – Šiau-
rės Amerikos lietuvių senjorų
(vyresnių kaip 35 m.) krepši-
nio turnyras Dievo Motinos
parapijos salėje ir Boromeo
seminarijoje.

• BALANDŽIO 4-5 d. – Šv.
Jurgio parapijos velykinių
kepinių pardavimas.

• BALANDŽIO 5 d. –
Kaziuko mugė. Rengia Klyv-
lendo (Cleveland, OH) skau-
tija.

• BALANDŽIO 19 d. – Šv.
Jurgio parapijos Atvelykio
stalas – parapijos salėje.

• GEGUŽĖS 10 d. 11:30 v.
ryto – Motinos Dienos prieš-
piečiai – parapijos salėje.
Rengia šv. Jurgio parapijos
taryba.

• GEGUŽĖS 25 d. 8:30 v.
ryto – Memorial Day: apei-
gos, šv. Mišios, pusryčiai.
Rengia Katalikų karo vetera-
nų 613-asis postas Šv. Jurgio
parapijoje.

• GEGUŽĖS 30-31 d. – At-
eitininkų šeimos šventė Die-
vo Motinos parapijos patal-
pose. Šeštadienį – Bostono
vyrų seksteto koncertas, sek-
madienį – šv. Mišios ir aka-
demija.

• BIRŽELIO 14 d. Pabal-
tiečių tragiškojo birželio mi-
nėjimas – šv. Jurgio parapijo-
je.

• LIEPOS 19 d. 11:30 ryto –
šv. Jurgio parapijos gegužinė
šv. Jurgio parapijos sodyboje.

• SPALIO 10 d. – Baltiečių
draugystės vakaras. Rengia
Klyvlendo (Cleveland, OH)
baltiečių komitetas.

• SPALIO 17 d., šeštadienį,
Dievo Motinos parapijos di-
džiojoje salėje koncertuos
Lietuvos partizanų ansamblis
"Girios aidai".

• LAPKRIČIO 15 d. – nuo
11:30 iki 3:30 v.p.p. – šv.
Jurgio parapijos rudens festi-
valis.

• GRUODŽIO 19-20 d. –
šv. Jurgio parapijos kalėdinių
kepinių pardavimas.

• GRUODŽIO 24 d. 9:30 –
Bendros Kūčios šv. Jurgio
parapijos salėje.

ŠVENČIŲ AIDAI

LB apylinkės valdybos kopirmininkė Ada Stungienė apjuosia Ohio valstijos gubernatorių
G.Voinovich tautine juosta.
V. Bacevičiaus nuotr.

Šoka Klyvlendo (Cleveland, OH) "Grandinė".

V. Bacevičiaus nuotr.

Lietuvių fondo įgaliotinė Dalia Puškorienė Iteikia \$500 dolerių čekį šv. Kazimiero
lituanistinės mokyklos vedėjui Kęstučiui Civinskui
V. Bacevičiaus nuotr.

JAKUBS AND SON Laidojimo Įstaiga

William J. Jakubs Sr.
William J. Jakubs Jr.
Kenneth Schmidt ir
Barbara Jakubs Schmidt

Licenzuoti direktoriai ir balzamuotojai

936 East 185th Street Cleveland, Ohio 44119
36000 Lakeshore Blvd. Eastlake, Ohio 44095
Telefonas: 531-7770

Laidotuvių koplyčia erdvi, vėsinama,
teikianti jaukią atmosferą liūdesio valandoje.
Didelė aikštė automobiliams pastatyti.

EUROPA TRAVEL 692-1700

LOWEST AIR FARES
available worldwide

EXPERTS ON TRAVEL
TO EAST EUROPE

passports • visas • prepaid tickets

SERVING OUR COMMUNITY
FOR OVER 35 YEARS

"LEADERS IN LOW COST TRAVEL"

Born To Travel

26949 Chagrin Blvd. #103 (Ohio Savings Building)
CLEVELAND, OH 44122
Tel: (216) 831-5530 & (800) 366-9980
Fax: (216) 831-5028

LIETUVA – 1998

Skrydžiai į Vilnių – geriausiomis kainomis
Atstovaujame FINNAIR, SAS ir kitas oro linijas.
Bendradarbiaujame su Lietuvos avialinijomis

Rita Staškutė-Zvirblienė

MATAS & ASSOCIATES

RITA MATAS • Broker • G.R.I. • Licensed Real Estate Appraiser

17938 Neff Road
Cleveland, OH. 44119
(216) 486-2530

2412 Cedarwood Road
Pepper Pike, Oh. 44124
(216) 473-2530

ADV. VYTAS MATAS teisinis patarėjas

Ši "Dirvos" laida buvo paruošta spaudai vasario 23 d. Kitas numeris išeis kovo 10 d.

Juoko strėlės

K. Balauginas

VERTA APLANKYTI

Klyvlendo (Cleveland) Dailės muziejuje pavasarėjant bus įdomių renginių:

• Kovo 6 d. 7:30 v.v. – nemokamas koncertas vidinio sodelio kieme – Merenzio: Messa Jubilate Deo, dirigentas Steven Plank.

• Kovo 13 d. 7:30 v.v. Rečitalių salėje, Oberlin Muzikos konservatorijos prof. Steven Plank nemokama paskaita: Affectivity in Carissimi, Bernini & Ignatius.

• Balandžio 5 d. 3:30 val. p. p. vidinio sodelio kieme – nemokamas Case Western Reserve Early Music Singers koncertas: Music for Papal Chapel.

• Gegužės 3 d. 3:30 val. p.p. – nemokamas koncertas vidinio sodelio kieme. Oberlin Collegium Musicum atliks: Palestrina Popiežiaus

Marellaus grigalines (giedotines) Mišias. Dirigentas – Steven Plank.

Muziejaus koncertai perduodami radijo bangomis pirmadieniais nuo 10 iki 11 val. v. WCLV 95.5 FM stotyje. Programos gali būti ir pakeistos. Muzikos renginius tvarko Dept. of Musical Arts, The Cleveland Museum of Art, 11150 East Blvd., Cleveland, OH 44106-1797. Telefonai: 216/421-7340, ext 282 – Klasikinės muzikos informacija; 216/421-7340, ext 464 – Bendroji informacija. Ger.J.

Jurginės naujienos

SAVANORIŲ DARBAI

Šv. Jurgio parapijos biuletenyje aną savaitę pasakoja-

ma apie savanorių talkininkų veiklą parapijoje. Jie paruošia bažnyčią ir koplyčią Mišioms, ruošia dvikalbį biuletenį, dirba Šalpos centre, praveda bingo lošimus, gegužinę bei metinį festivalį, lanko negaluojančius parapičius namuose.

Parapijos Taryba nutarė šiemet pagerbti pasižymėjusius savanorius, kas mėnesį paskelbdama "Šv. Jurgio parapijos mėnesio savanorį". Sausio mėnesio savanore buvo paskelbta Aušra Babickienė, kuri šiuo metu yra nuvykusi į Lietuvą talkininkauti tėvams pranciškomams. Vasario mėnesio savanoriu yra skelbiamas 613-jo posto kat. karo veteranas Jonas Misevičius. Jis yra ilgametis šv. Jurgio parapijos narys, kuris padėjo klebonams – kun. V. Vilkutaičiui, kun. B. Barčiui, kun. B. Ivanauskui ir šiuo metu – kun. J. Bacevičiui. Bažnyčios prieangyje bus pakabinta garbės lenta parapijos savanoriams žymėti. Ger.J.

Renginio aprašymas

Viena organizacija paprašė savo narę parašyti jų paruošto renginio recenziją.

– Tik, žiūrėk, kad būtų viskas tiksliai ir gražiai atlikta, – išpėjo pirmininkas.

Recenzentė vietiniame laikraštyje išspausdino:

"Renginys, kurį pravedė šauni mūsų klubo organizacija, praėjo nepaprastai sėkmingai. Renginys gražiai baigėsi (nebuvo muštynių!). Buvo skanūs valgiai ir šokių muzika. Už vaišes reikia didelę padėką pareikšti ponios ir sumanioms šeimininkėms, o ypač – Adelei Skystimienei.

Apie programą pasakyti, kad ji buvo labai gera. Dainavo Vitalija Skirmantienė, mūsų klubo pirmininko žmona. Jos malonus ir garsus balsas neleido užmigti, palaikė publiką muzikinėje dvasioje ir žavėjo visus. Ypač pažymėtina, kad pianistas savo ritmingomis garbanomis

aistringai pritarė solistei. Jis ir romantiškais gestais visai vykusiai ir harmoningai išiliedavo į bendrą harmoniją.

Koncerto dalyvių tarpe buvo matyti ir lietuviškų barzdočių bei jaunų mergaičių ilgais plaukais!

Susipažinimas

Į mokesčių rinkėjo įstai-gą ateina švelnus, simpatingas žmogus. Jis ramiai atsisėda kėdėn ir įdėmiai apžiūrinėja kiekvieną tarnautoją.

– Kuo galiu patarnauti? – klausia mokesčių rinkėjas.

– Niekuo, ačiū. Aš tik norėjau sutikti žmones, kuriems dirbu!

Iš įpratimo

Plėšikas, įėjęs į nedidelį restoranėlį, suriko:

– Prašau atiduoti pinigus!

– Čia – vietoje naudoti ar išsinešti? – iš įpratimo paklausė savininkas.

Klyvlendo lituanistinės mokyklos mokytoja Eglė Laniauskienė, skirianti labai daug pastangų lietuvių jaunimo meninių sugebėjimų ugdymui. V. Bacevičiaus nuotr.

Klyvlendo lietuvių organizacijų atstovai Lietuvos nepriklausomybės 80-mečio šventėje. V. Bacevičiaus nuotr.

Šv. Kazimiero lituanistinės mokyklos mokinės Vaiva Bučmytė ir Teresė Paškonytė. J. Jasaičio nuotr.

P.S. TIRE Inc.
Complete Front End Service

481-5397

New and used Tires, Brakes, Shocks, Struts, Mufflers, lube oil and Filter

• Buy any 4 tires and receive a P.S. Tire hat!

OPEN

Mon.-Fri.: 8 am to 6 pm
Sat.: 8 am to 4 pm

866 E. 200 th St.
Cleveland, Oh. 44119

Paul Stefanac

TAUPA

Lithuanian Credit Union
Lietuvių Kredito Kooperatyvas

767 East 185th Street Cleveland, Ohio 44119 481-6677

Paskolos namų remontui nuo 7%
Dėl smulkesnės informacijos skambinkit TAUPAI
Prieš perkant naują mašiną – pasiteiraukite TAUPOJE
Naujom mašinom – nuo 7.0% Naudotom mašinom – nuo 8.5%

DARBO VALANDOS: antradienį, trečiadienį
ir ketvirtadienį ----- 9:00v.r. – 4:00p.p.
penktadienį ----- 9:00v.r. – 6:00p.p.
šeštadienį ----- 9:00v.r. – 12:00p.p.
sekmadienį parapijoje ----- 11:00v.r. – 12:00p.p.

Kiekviena taupomoji sąskaita federalinės valdžios (NCUA) apdrausta iki \$100,000